

תשורה

משמחת נישואין של
יוסף יצחק הכהן ושיינא ברכה שיחיו גוטניק
יום ראשון כ"ג מרחשון ה'תשע"ח

Preface

Honored guests,

With profound thanks to Hashem for the good that He has bestowed upon us, and through His great kindness we have reached this momentous occasion of the marriage of our dear children, Yossi and Shayna שיחיי.

We are so grateful to all the guest who have come from far and near to celebrate in our Simcha. May Hashem grant you the ability to partake in many more joyous occasions in good health!

We are pleased to present this memento (Teshurah) in their honor, which will include:

The life story of Rabbi Mordechai Ze'ev Gutnick, the great grandfather of the Chosson, who has, with great sacrifice, served on the front lines of the battle for Judaism in soviet Russia, being sent by the Rebbe Rashab to speak and strengthen the Yidishkeit in various cities throughout soviet Russia, and who has had a personal connection with the Previous Rebbe.

Correspondence letters that the Lubavitcher Rebbe wrote to Mr. Benjamin Saachs, the grandfather of the Kallah. In one of the letters, the Rebbe writes to him that the great sacrifice performed "behind the Iron Curtain" should have a practical expression in his personal life.

We hope and pray that this Simcha between the Bride and Groom (Chosson VeKallah) will hasten the celebration of the great wedding between Hashem and Yidden, with the coming of Moshiach, speedily in our days!

23rd day of Cheshvan 5778 (November 12, 2017)

Parents of the Chosson

Rabbi Meir and Shaindy Gutnick

Parents of the Kallah

Rabbi Yakov and Zoey Saacks

**Correspondence letters
that the Lubavitcher Rebbe wrote to
Mr. Benjamin Saachs, the grandfather of the Kallah**

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacnfh 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
28th of Sivan, 5718
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
116, Cazenova Rd.
Stoke Newington,
London, N.16, England

Greeting and Blessing:

I received your letter of the 9th of Sivan, and also personal regards through Dr. Nissan Mindel.

I was gratified to learn that you had an inspiring Shevuoth, and I trust that your experiences were fully shared by your wife.

You write that you were greatly impressed by the report you heard from Dr. Nissan Mindel of his meeting with our followers behind the Iron Curtain, and of the great sacrifices which they are making to preserve our sacred traditions under the most difficult circumstances. I trust that these impressions will find expression in a practical way in your own life, as well as in your influence on others. For, in places where Jews are fortunate enough to live in freedom, with every opportunity to practise their religion to the fullest extent, without having to make any real sacrifices, how grateful they should feel, and, at the same time, how much greater are their responsibilities in this direction.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
5th of Tishrei, 5718
Brooklyn, N. Y.

Mr. & Mrs. E. Saacks
15, Stoke Newington Common
London, N.16, England

Greeting and Blessing:

I received your letter of Erev Rosh Hashanah, in which you write about the suggestion of your settling in the Holy Land, and you ask my opinion.

I must say, frankly, that I am not in favor of it, for many reasons, of which I will mention only two -- one material and the other spiritual.

The spiritual reason is that, inasmuch as Eretz Yisroel is the Holy Land, which even non-Jews acknowledge as such, it is necessary to have special preparations before taking up permanent residence there. Even a brief visit to the Royal Palace of a ~~common~~ king requires special preparations, how much more so before one can take up permanent residence there; and our Holy Land has been called the Palace of the Divine King of Kings.

You have only just recently been married and started a new life, which has yet to be solidly established on the foundations of the Torah and Mitzvoth, in the maximum possible way. When this has been done, then you could reconsider the question of settling in the Holy Land.

On economic grounds, one reason is that marriage imposes new obligations and increased expenses, etc. It would be too much of a task and strain for you to try to set up a home, and establish yourself economically in the Holy Land at present, where conditions, language, etc., are entirely different from those in England.

As mentioned above, these are only two out of many reasons. At any rate, if, G-d forbid, the Moshiach will not come within the next year or two, it is ~~obvious~~ my considered opinion that you will do well to set up your home in England, on the foundations of Torah and Mitzvoth.

✓
for at least
that period
of time

Wishing you Chasimo ugnar chasimo toivo,

With blessing,

By *Menachem Schneerson*

Yossi and Shayna שיחי Gutnick

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYachn 3-9250

מוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
17th of Shevat, 5719
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
56, Filey Ave.
Clapton
London, E.5,

Greeting and Blessing:

I received your two recent letters.

In connection with your change of address, I send you my prayerful wishes that the change of place be a change for the good and blessing, both materially and spiritually.

With regard to the good news that your wife is pregnant, may G-d grant that she should have a normal pregnancy and a normal delivery at the proper time and in an auspicious hour. I hope you know of the advice of my father-in-law of saintly memory, that such cases should not be publicized until entering the fifth month of pregnancy, except, of course, to the closest relatives.

I hope you participated in a Farbrengen in connection with the Yahrzeit of my father-in-law, on the 10th of Shevat. The important thing, of course, is that, in accordance with the purpose of all Farbrengens, the inspiration and influence should be lasting and fruitful of good deeds in all matters of Torah and Mitzvoth, in a growing measure.

Hoping to hear good news from you always,

With blessing, *m. Schneerson*

You ask my advice how you should cope with your Tzedoko obligations, which you find difficult at this time to meet. I suggest that you should carefully note down in writing all such obligations, and you should be confident that G-d will, in due course, help you fulfill them all. It would be good that every time you make a pledge for Tzedoko, you should give some nominal amount at least on account.

23rd day of Cheshvan 5778

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

אורטאוו
מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ. י.

SECRETARIAT מזכירות

By the Grace of G-d
23rd of Av, 5720
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
56, Filey Avenue
Stoke Newington
London, N.16

Greeting and Blessing:

This is to acknowledge receipt of your letter of the 18th of Menachem Av, in which you request a letter for the Consul, in connection with your desire to come to New York for Succos.

It is assumed that this trip is with the consent of your wife, and, therefore, such a letter is enclosed herewith.

Looking forward to greeting you here,

With blessing,
Shimon Shmuel
Sec'y

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ. י.

By the Grace of G-d
12th of Adar, 5721
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
2, Glaserton Rd.
Stoke Newington
London, N. 16

Greeting and Blessing:

17th Adar,
I received your letters of the 17th of Shevat, and the previous one. I was gratified to read about the success of the Malve Malkah, and that the difficulties of the past have been resolved.

With only a couple of days before Purim, the auspicious festival of joy, may G-d grant that it bring you and yours an increased measure of joy and happiness, materially and spiritually.

I hope you will have good news to report, both about your personal affairs as well as about your public activities.

Wishing you a happy and inspiring Purim,

With blessing,

By *Shimon Shmuel*

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ. י.

By the Grace of G-d
25th of Ishrei, 5721
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
56, Filey Ave.
London, E.5

Greeting and Blessing:

I am in possession of your note which you wrote at the termination of the Festival Season, before your return to London. I trust you had a pleasant trip and that you found all the members of your family in good health and spirits. I am looking forward to receiving your letter to this effect.

I am gratified to read about your determination to utilize to the full the inspiration which you received here, to strengthen Yiddishkeit in your community in general, and to bring people closer to the ideals and activities of the Lubavitch House in London. Inasmuch as our Sages stated that he who is determined to do good, receives special help from On High, I am confident that you will be successful in your work. And may G-d grant that you do it with joy and gladness of heart, and that it serve as a channel and vessel to receive G-d's blessings for yourself and your family, materially and spiritually,

With blessing,
M. Schneerson

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ. י.

By the Grace of G-d
In the Days of Selichoth, 5720
200th Anniversary of the
Histalkus of the Baal Shem Tov
of blessed memory.
Brooklyn, N. Y.

Mr. Benjamin Saachs
London, E.5

Greeting and Blessing:

With the approach of Rosh Hashanah, the beginning of the New Year, may it bring blessings to us all, I send you and all yours my prayerful wishes for a good and happy year, materially and spiritually.

With the traditional blessing of

כהיום וחתים טובה
Cordially *M. Schneerson*
Letters received

The life of the Gaon and Chassid Rabbi Mordechai Ze'ev Hakohen Gutnick, of blessed memory

A Brilliant Mind

Rabbi Mordechai Zev *HaKohen* Gutnick, of blessed memory, an outstanding *gaon* and *chassid*, was born in the city of Priaslav in the year 5657 (1897). His family had been loyal *chassidim* for generations. His father, *HaRav* Shneur Chaim *HaKohen* – known to his close acquaintances as “Reb Chaim *HaKatan*” – served as the *Rav* of a large Russian city, and according to a family tradition, his grandfather – *HaRav* Avraham *HaKohen* – was a *chassid* of the third Chabad Rebbe, the *Tzemach Tzedek*, and he would travel to the town of Lubavitch to visit the Rebbe. (In those days, the family name was not Gutnick, but Hutnick. With time, the “h” morphed into a “g,” a fate that befell countless surnames in the local Russian dialects.)

As a student, Reb Mordechai Zev enrolled in the legendary Tomchei Temimim Yeshivah in Lubavitch. He merited a unique closeness with the Yeshivah’s founder, the fifth Chabad Rebbe, Rabbi Shalom DovBer (referred to as the “Rebbe Rashab”).

Rabbi Mordechai Zev HaKohen Gutnick

According to the testimony of the Yeshivah’s director, who was none other than the future sixth Chabad Rebbe, Rabbi Yosef Yitzchok (the “Rebbe Rayatz”), Reb Mordechai Zev received a “good education” in Torah and prayer, “the service of the heart,” during his stay at the Tomchei Temimim in Lubavitch.

Indeed, Reb Mordechai Zev applied himself to his studies and prayers

assiduously, together with his study partner, the *gaon* and *chassid*, Rabbi Zalman Shimon Devorkin of blessed memory, who much later assumed the role of *Rav* of Crown Heights.

Before long, Reb Mordechai Zev earned a reputation as a prodigy with an unusually gifted mind. The Rebbe Rayatz later made written reference to his intellectual powers, while discussing Reb Mordechai Zev’s son, *HaRav* Shneur Chaim. The Rebbe noted that the latter’s intellectual abilities were “drawn from the powerful mental powers of my dear friend, his father, the *Rav*, *nishmaso eden*.” In the year 5699 (1939), when Reb Shneur

Chaya Batya Broverman Gutnick (Mordechai Ze'ev's wife) family portrait

R-L: Avraham Broverman (father), Mirel Broverman (sister), Sholom Broverman (Brother), Chaya Batya Broverman Gutnick, Unknown, Rachel Broverman Grossman, (sister), Faiga Broverman (mother), Ester Golda Broverman Gerson (sister), Chaya Sara Gerson Teleshevsky (niece).

Picture taken in Zoltonosh, Ukraine, birth place of Shneur Chaim A"H and Sholom Dovber Gutnick Sheyichye

Chaim visited the Rebbe Rayatz in the Polish city of Otwock, the Rebbe told him, “You know, when your father was just eighteen years old, he was already expert in *Shas* and *Poskim!*”

Reb Mordechai Zev’s fame as a Torah genius spread well beyond the Yeshivah walls. This fact is borne out in testimony offered after his passing by the then Chair of Agudas Yisrael, *HaRav* Moshe Blau of blessed memory, who wrote, “He was known as a master of Torah and wisdom from his youth.”

After mastering the Talmud with all its commentaries, the young prodigy desired to broaden his wisdom by exploring other branches of knowledge. He chose to study law, a move that was considered extremely risky

in those days, from a spiritual perspective. Precious few succeeded in entering law school while piously religious and leaving spiritually unscathed. But Reb Mordechai Zev was in an entirely different league. He had opportunity to converse with numerous Torah leaders of that era, all of whom were astounded to find a young man brimming with both Torah wisdom and professional expertise, a product of higher secular education who nonetheless succeeded in preserving his impressive degree of awe of Heaven.

Among the Torah Giants

Reb Mordechai Zev made a wonderful impression on the greatest rabbis of his era. This has been documented in a series of

The Semicha document
from Rabbi Chaim Ozer Grudzinsky

superlative letters of approbation that these leading scholars provided him – when he was all but twenty years of age.

Among these documents are letters penned by legendary Torah figures such as Rabbi Chaim Ozer Grodzinski of Vilna, Rabbi Avraham Aharon *HaKohen* Borstein of Tverig, Rabbi Menachem Mendel Chein of Nyezin, Rabbi Eliezer Rabinowitz of Minsk, and Rabbi Yosef *HaLevi* Kotkovsky of Priaslav. In their approbations, these celebrated scholars treated the young *gaon* to a shower of extraordinary praise.

“He is as great as the greatest Torah leaders of our times!” Rabbi Chaim Ozer Grodzinsky asserted in a letter dated Tammuz 2, 5678 (June 12, 1918). Rabbi Chaim Ozer continues with a description of his personal impressions of Reb Mordechai Zev, formed during the latter’s brief stay in Kiev:

“This young man, although enrolled as

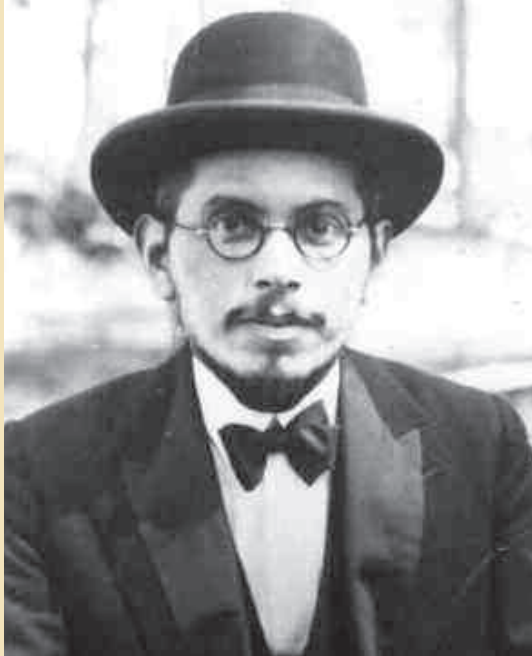
a student in a university for the study of law, made an extremely wonderful impression on me. Even while he is occupied in the secular wisdoms of *Yefes*, he is as great in the tents of *Shem* as the greatest Torah leaders of our times. He spent approximately two weeks with me, and I found him fluent and expert in his knowledge of Talmud. His is so well versed in *Halachah* that he is able to decide matters of Jewish law by drawing from sources in *Shas* and *Poskim*, and from the works of the *Rishonim* and *Acharonim*, reaching halachic conclusions that are perfectly accurate.”

Rabbi Eliezer Rabinowitz of Minsk wrote with similar enthusiasm of the young man who came to him “from the Lubavitch Yeshivah,” asking to be tested on his Torah knowledge:

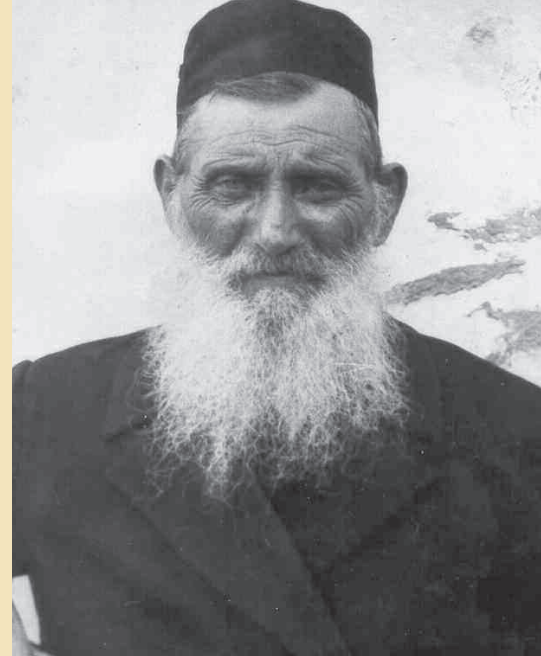
“As I conversed with him, I saw wonderful pearls of wisdom, for he is expert in *Shas* and *Poskim*, and he has an incredible ability to evaluate the Talmud’s many topics and the principles expounded in *Poskim* as one of the greatest Torah leaders.”

Rabbi Menachem Mendel Chein, may G-d avenge his blood, was known to be an outstanding *gaon*. It appears that Rabbi Chein was familiar with Reb Mordechai Zev from the years he spent studying in the town of Lubavitch. Rabbi Chein opened his letter of recommendation by stating, “I have seen truly great individuals and they are few and far between. Among them is the exceptional young man, who is a *gaon*, *chacham*, and proficient author...” Rabbi Chein then remarks:

“I have known this young man for a long time. He applied himself to the study

Rabbi Mordechai Zev HaKohen Gutnick

Rabbi Avraham Broverman

of Torah with remarkable diligence, to a degree belied by his young age ... He is expert in *Shas* and *Poskim*, in the *Rishonim* and *Acharonim*. There is no topic within these works with which he is not familiar. He has approached me on numerous occasions to discuss matters of Torah, and I was delighted to see such a young man who, while well versed in secular knowledge, is nevertheless outstanding and exceedingly great in matters of Jewish law and religious knowledge ... He will be praised and glorified as one of the famously great Torah scholars.”

The Caucasus Mission

As early as the year 5674 (1914), the Rebbe Rashab recognized the urgent need to dispatch emissaries to the mountainous Caucasus region.

“If only we had the ability of establishing Talmud Torahs and Yeshivos in the distant regions of Russia ... that are entirely empty [of Torah] ... I am constantly worried about the inability to accomplish this,” the Rebbe Rashab wrote in a correspondence to his son, the Rebbe Rayatz.

Within two years from that letter, the Rebbe saw the fruition of his desire, dispatching a number of his students (or “*Temimim*,” as they were known), over a series of years. Reb Mordechai Zev was one of these handpicked, young emissaries.

Reb Mordechai Zev’s mission was documented in a journal entitled, “*Chabad-Lubavitch (Askanas Tziburis)*,” [“The Communal Activities of Chabad”]. The journal was published in the year 5711 (1951) by “an admirer of Chabad.” A significant part of this publication (at the least) was personally edited by the Rebbe. Here is the relevant excerpt:

Yossi and Shayna Gutnick שיחי Yossi and Shayna Gutnick

Baruch Hashem,

Nisan 8, 5683,

To my honorable friend, famous Rav, A man who fears G-d, etc., *HaRav Mordechai Zev shyichyeh HaKohen*.

Shalom u'verachah.

In response to your long, long letter filled with dirge and lament: that is indeed the truth. We must lament the awful situation in general, and especially the predicament in which the Chassidic community find itself – those who recall former years and the holiness that prevailed in the halls of G-d, in the houses of prayer, and the like.

However, it is not with these [feelings] that we will be able to save [Judaism]. We must fortify ourselves with every means of strengthening in order that each person will speak with his fellow, to fortify the practice of holding regular public Torah classes for the homeowners and businessmen; to correspond with friends and acquaintances in locations near and far, and to encourage them and to inspire them regarding Torah and divine service; and from time to time, to find individuals who will volunteer to travel and visit other locations in order to speak with the people there about the above. With this we will be saved and we will behold goodness for the Jewish people, materially and spiritually.

I received a letter today from the Committee of Kremenchug who sent me a letter from *HaRav* Aharon Mordechai Kramer of the city of Shpola. He laments the overall [spiritual] situation in his city, and especially the state of the *mikveh*. He writes that the inspiration that they received made a positive impression, thank G-d. He inquires whether it would be possible to send a *maggid meisharim* to them – someone to arouse the people of his city with words of *mussar* in regards to matters of purity and so forth.

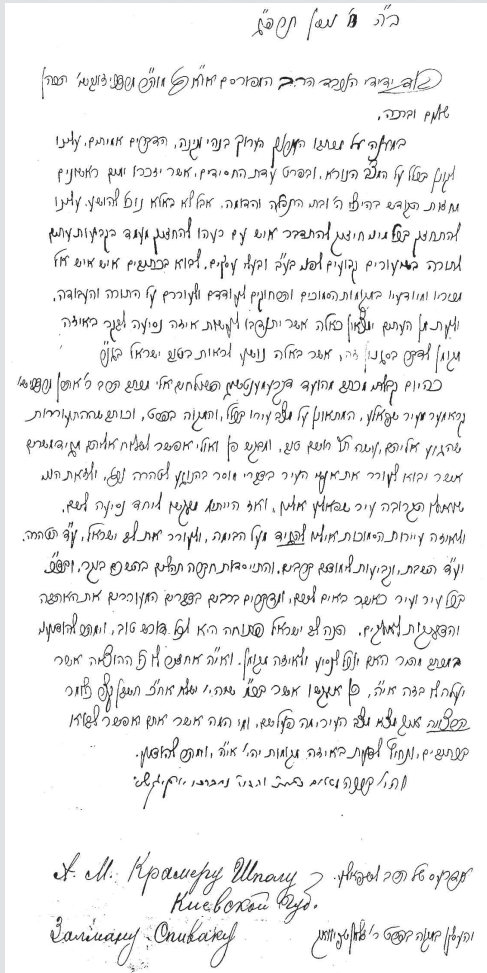
I am thereby inquiring as to whether you are located anywhere near the city of Shpola. If so, I am asking you to make a special trip there – and to some of the nearby towns as well – to **speak** [*le-haggid*] from the pulpit, to arouse Jewish hearts regarding matters of purity, Shabbos observance, the establishment of public Torah study classes, and the formation of groups to recite Tehillim early each morning. And generally speaking, in every city you visit, you should speak in public with words that inspire love and attachment to G-d. Behold! The Jewish heart is open who anyone who can give a good *drashah*. Hurry to inform me by express correspondence whether you are able to travel, and to which locations.

G-d willing, I will repay you for all of your expenses that will, G-d willing, arise from this mission. I also request that for each location you visit, you should later send a brief account, meaning a **presentation** [*hartza'ah*] that describes the state of that community, what you accomplished there, and which individuals it is possible to contact via written correspondence. It is urgent to know which places you will visit; hurry to inform me.

May you have blessing and peace as is the wish of him who loves you deeply, and who seeks your peace, and blesses you,

Yosef Yitzchok Sh.S. [Schneersohn]

[At this point, there appears, in Russian, the address of the *Rav* of Shpola, and more specifically, the address of the individual who operated the *mikveh*, Reb Zalman Spivak.]

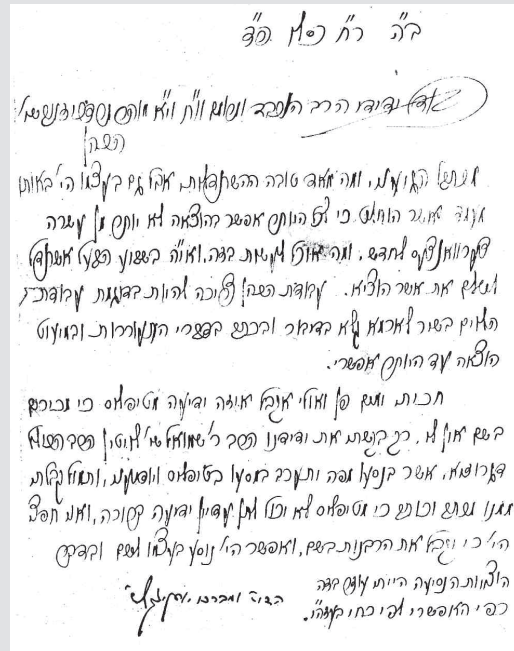
Baruch Hashem,
Rosh Chodesh Kislev, 5684,

To my honorable friend, respected and prestigious Rav, venerable and pious, who fears G-d, *HaRav* Mordechai Zev *shyichyeh HaKohen*.

I received your letter, and the effort is very good. But you were personally in such a situation whereby you resolved that the greatest possible expenditure could not exceed ten *Tzervantzes* per month. What can I do about this? G-d willing, in the coming week, I will try to repay your expenses. The service of a *Kohen* must be similar to the service of a *Levi* – with song, to raise the voice in speech and writing – words that inspire, while incurring the very least expenses.

I waited for days, hoping to perhaps receive some news from Tbilisi, for I have someone familiar there [to provide reports]. I asked our friend, *HaRav* Shmuel Levitin, the Chief Rabbi of Gruzziya, that when he travels from here, he should spend some time in Tbilisi and to notify me [about the state of affairs] there. I received a letter from him yesterday. He wrote that there no clear announcement was forthcoming from Tbilisi. My hope was that you would accept the position of rabbinic leadership there. Perhaps you should travel there yourself. As for expenses, I will assist as much as I am able, within my power, with G-d's help.

One who seeks his peace and blesses him,
Yosef Yitzchok Sh.S. [Schneersohn]

“The Rebbe, Rabbi Shalom DovBer, was informed that the Jews living in the mountains – they are known to us as *Berg Yidden* [“Mountain Jews”], for they inhabit the region surrounding the Caucasus mountains – as well as the Jews living in cities across that entire region, which is now known as Gruzziya [Georgia], Uzbekistan, and so on, are entirely lacking Torah teachers and mentors. Their youth are being raised without Torah, and they have already grown alienated to the Jewish faith, may G-d spare us! They transgress the *mitzvos* for sheer lack of awareness.

“... The Rebbe resolved ... that is was time to act for the sake of G-d, to return

these strayed Jews to their eternal source and roots ... With G-d's help, and with the power of the Rebbe's holy blessing ... they succeeded in establishing multiple Talmud Torahs and Yeshivos that attracted many students ... For example ... in the city of Tiflis [Tbilisi], a Talmud Torah was established by *HaRav* M. Gutnick.”

Tbilisi is the capital of Georgia. Like all the cities in the region, it was home to a large Sefardic community. When the Rebbe Rashab's emissaries first arrived, they were apparently treated with some suspicion – “At first, it was difficult for the Sefardim to be taught Torah by Ashkenazim.” However, once it became abundantly clear that these

Ashkenazim had come only “to disseminate Torah to the public, to rescue their children, and to draw them close to Torah and fear of Heaven, they were drawn after them.”

Reb Mordechai Zev was adored by the local community. After some years, and following his marriage, the community sent him an official document, appointing him as the *Rav* of their community.

The War for Judaism

In 5680 or 5681 (1920/1921), Reb Mordechai Zev married Rebbetzin Chayah Batyah, the daughter of Rabbi Avraham Braverman – an extremely wealthy individual who had fathered seventeen children. The young couple settled in the city of Tarshetze.

At that time, the Soviet revolution was sweeping Russia, and the authorities launched their infamous war against every last vestige of religious expression. From that point on, all educational and religious activities demanded not only tremendous willpower but even self-sacrifice in the most literal sense. Despite the mortal danger, Reb Mordechai Zev refused to slacken his communal undertakings. Now more than ever, he employed his agile mind and made exceptional use of his wonderful oratory skills to protect and expand the observance of Judaism throughout the region.

He was then chosen by the Rebbe Rayatz to serve as a *maggid meisharim* [a role similar to the traveling *maggidim* or “preachers” of old]. He was instructed to journey from one Jewish community to the next in order to inspire and encourage their members to fortify themselves in the study of Torah and the service of G-d despite the hardships. One of these trips is mentioned in a letter sent to Reb Mordechai Zev by the Rebbe Rayatz, dated Nisan 8, 5683 (March 25, 1923):

“I received a letter today ... from the city of Shpola. The writer laments the overall [spiritual] situation in his city, and especially the state of the *mikveh*. He writes that the inspiration that they received made a positive impression, thank G-d. He inquires whether it would be possible to send a *maggid meisharim* to them – someone to arouse the people of his city with words of *mussar* in regards to matters of purity and so forth.

“I am thereby inquiring as to whether you are located anywhere near the city of Shpola. If so, I am asking you to make a special trip there – and to some of the nearby towns as well – to speak from the pulpit, to arouse Jewish hearts regarding matters of purity, Shabbos observance, the establishment of public Torah study classes, and the formation of groups to recite Tehillim early each morning ... Hurry to inform me by express correspondence whether you are able to travel, and to which locations.”

Secrecy was a vital ingredient for the success of Reb Mordechai’s many activities during those difficult years. As a result, there is scant information on their precise nature. At the same, there could hardly be better testimony than that of the Rebbe Rayatz himself, who subsequently stated in a letter to the Chief Rabbi of Britain, Rabbi Dr. Hertz, that he would be able to hear “all the fine details” of such activities from “my dear friend, the famous Rav and *gaon, moreinu HaRav* Mordechai *sheyichyeh* Gutnick” – for “he was personally present and took part in that work.”

In a personal letter to Reb Mordechai Zev, the Rebbe Rayatz wrote, “Who knows as well as you of the tremendous work that we performed with G-d’s kindness, practically from the first day of your arrival in Rostov

in the year 5682 [1922] (and perhaps 5681 [1921]).”

Despite his young age – he was only in his twenties at the time – his reputation spread far and wide. In a letter to the *gaon*, Rabbi Yosef Chaim Sonnenfeld, Reb Mordechai Zev refers directly to his own sphere of influence. “The author of these lines,” he informs the *gaon*, “is one of the most well-known rabbis in our country.” He adds that “thanks to my gifted speaking abilities, and thanks to my attending law university, I have become extremely popular.” He further attests, “I have expended much effort to strengthen the religion in the central city, together with the *Admor Shlita* of Lubavitch.”

Rabbi of Tbilisi

In the winter of 5684 (1924), the position of rabbinic leadership in the city Tbilisi became vacant. This was considered a prestigious position because Tbilisi was “one of the largest cities in our country.” The Rebbe Rayatz expressed his desire to see Reb Mordechai Zev accept that office, which was not strictly limited to the city of Tbilisi. Indeed, whichever rabbi held that position was also considered the *de facto* chief rabbi of the entire region – “Rabbi over all the rabbis in Gruzija [Georgia].”

“I hoped that you would accept the rabbinical position there,” the Rebbe Rayatz wrote to him as early as Rosh Chodesh Kislev of that year. Nevertheless, the Rebbe first wished to receive explicit updates regarding the state of the Tbilisi community. To this end, the Rebbe sent the *chassid*, Rabbi Shmuel Levitin.

The Tbilisi community indeed selected Reb Mordechai Zev as their preferred choice for the office of Chief Rabbi. They approached him with the request that he accept the

position, and after some deliberation, he decided to acquiesce to their request. At the same time, he continued living with his family in their location in another city. From his correspondence, it is clear that he did not move to Tbilisi because he considered relocation futile – he was already toying with a bold plan to escape across the borders of the USSR.

A Bitter Lament

The pitiful degradation of religious life in Soviet Russia crushed his spirits. Being intimately aware and active in all areas of religious communal affairs, he bitterly lamented the fearful destruction of religion.

In the year 5683 (1923), he gave vent to his feelings in a report to the Rebbe Rayatz. The Rebbe’s reply is dated Nisan 8 of that year. The Rebbe writes:

“In response to your long, long letter filled with dirge and lament: that is indeed the truth. We must lament the awful situation in general, and especially the predicament in which the Chassidic community find itself – those who recall former years and the holiness that prevailed in the halls of G-d, in the houses of prayer, and the like.

“However, it is not with these [feelings] that we will be able to save [Judaism]. We must fortify ourselves with every means of strengthening in order to speak with people ... to encourage them and to inspire them regarding Torah and divine service ... for with this we will be saved and we will behold goodness for the Jewish people, materially and spiritually.”

Receiving this reply, Reb Mordechai Zev persisted in his communal activities. It was approximately a year after this exchange that

he was appointed Chief Rabbi of Tbilisi, as described above. Nevertheless, the severity of the conditions under which he was forced to operate bothered him to no end.

Helplessly, he observed the fate of rabbis and religious leaders throughout Russia. Their conditions deteriorated from day to day, as they gradually fell into the abyss. In a series of letters from that dark period – the beginning of 5684 (1924) – he used his literary skills to describe his troubled thoughts:

“How terribly enormous is the destruction and rotting of our inner [spiritual] lives. How numerous are our haters, our destroyers from among our brethren, who have decreed the obliteration of the Torah and her teachers. If I were to describe to you just a little of the thoughts of my heart and the torment of my soul, I fear that the blackness will overcome the white. [I refrain,] lest the heart be shaken and burst at the sight of the dark stains that pierce and envelope with darkness, that cover and swallow up the living soul that feels and is pained for the destruction of its people and its Torah.

If you wish, I will tell you [this], and in a whisper I will reveal this secret to you: the title “Rabbi” is now painful, and it weighs heavily on the soul. For whom am I a rabbi? What am I worth to anybody? The entire world is sunken up to its neck in worry over obtaining a livelihood – not in the normal sense of plenty, but in the sense of obtaining an overly precise minimal measure of a *kezayis*.

... The flame has been extinguished and its heat has dissipated. A man stands with a heart filled with longing, but with a lost look in his eye. There is no certainty to the future and no solid foundation

beneath the feet. Is it literally difficult to hold the pen in the hand.

These are days of darkness and sweeping gloom, days without desire or the life of the spirit. Darkness envelopes man, sullyng his soul and killing his feeling of self ... Our lofty idealists trample with feet of arrogance. As for the Jewish nation, woe to me if I say it: it is swept away and ailing. Its pleasant scent has dissipated and its unique ability has been dulled. The horizons are no longer broad, and the ground is no longer firm.

When we now enter a Jewish environment, the first feeling that grips us is a sense of loneliness. We are alone, plucked. The past does not provide our sustenance, and the future does not draw our hearts. The sense of loneliness is strong and far too powerful. It is what accompanies us on our path through life – that is, if it is possible to refer to the present state of crawling and slithering as life....”

“What am I to do?”

Reb Mordechai Zev worried tremendously about the education of his young children, and for good reason. His eldest son recalls his father’s anxious face when, one day, while he was yet a young boy, he returned home and repeated a highly popular Russian slogan – *Dalloy Rabbinu!* – “Down with the rabbis!”

His soul was deeply tormented. How was he supposed to provide his children with a wholesome and holy Jewish education when the streets were awash with poison and heresy?

His letters expressed a sense of hopelessness in addressing this painful problem:

Rabbi Mordechai Zeev's children in their youth -
Rabbi Shneur Chaim A"h (left) and Rabbi Sholom Dovber Sheyichye.

Portrait taken in Chevron

“What am I to do with this flock – the young children? There is no possibility whatsoever to educate them on the riverheads of religion. We are forced to deliver them with our own hands to apostasy, G-d save us! As a result, my soul is terribly crushed.”

To his anguish, he saw no hope in Russia for those who believe in G-d and his Torah:

“I see the Jewish ship sinking in the sea, with waves pursuing it. There is no captain and no shore. Those who assimilate may hold some hope, but the fate of those who believe in G-d and His Torah is one that carries no gladdening

prospects. I envy the role of a bathhouse attendant in a county where observing the Torah and religion is permitted. Woe to a *Rav* whose work is being spoiled while his eyes see it and pine, but his hands are powerless to save either a large or minute quantity.”

It is apparent that he had an additional incentive to escape Russia at the first opportunity. Naturally, this was not a reason that he was at liberty to express in the letters that he sent abroad. His wife (who merited an exceptionally long life) subsequently recounted to her grandson, Rabbi Meir Gutnick, that Reb Mordechai Zev had received authentic intelligence from a Jewish

acquaintance who worked as an agent for the NKVD: The Soviet authorities viewed him and his activities with extreme severity. They were planning to arrest him – the kind of arrest from which no one ever returned. His officially documented crimes were serving as a Torah teacher for young children and fixing a *mikveh* without permission. In fact, he had already been arrested once before. It was only due to his wife who held onto him with all her might, refusing to let go and weeping buckets of tears, that the authorities let him go that time.

Reb Mordechai Zev knew that he could not rely on such a miracle reoccurring. He was gripped with heavy pangs of anxiety over his fate and the fate of his family in the land of his birth that has fallen to the evil regime. Eventually, he reached the fateful decision to escape from Russia and to immigrate to the Holy Land.

The Immigration Struggle

Reb Mordechai Zev reached out to the Rav of Yerushalayim, the *gaon*, Rabbi Yosef Chaim Sonnenfeld, for help in securing the necessary visas.

“I hereby accept upon myself any kind of service towards the cause of strengthening Judaism in whichever place [I am able to settle],” he advised, “provided that I am able to raise my household in the way of Torah.”

At first, he was informed that it would be impossible to assist him. He was completely heartbroken at this rejection, and he replied bluntly to *HaRav* Sonnenfeld – “The response that your Torah-honor wrote to me, needless to say, left a bitter and depressing effect on me.” He elaborated, “My heart was literally torn to shreds as I read your message, as I

realized that there was no hope to escape from my situation of distress.”

Rabbi Sonnenfeld did in fact try to help him. In the end, he succeeded in enabling Reb Mordechai Zev’s immigration to the Holy Land. As a result, the Gutnick family settled in Chevron, the city of our forefathers.

HaRav Gutnick did not see himself as deserting the battlefield, and he applied himself with greater vigor to disseminating Judaism in Eretz Yisrael, but the Rebbe Rayatz was pained at the loss of an exceptional soldier where he needed him most. A few years later, the Rebbe Rayatz clearly expressed his pain in a letter to him, where the Rebbe wrote, “The lack of your presence over here is recognizable in clear measure.”

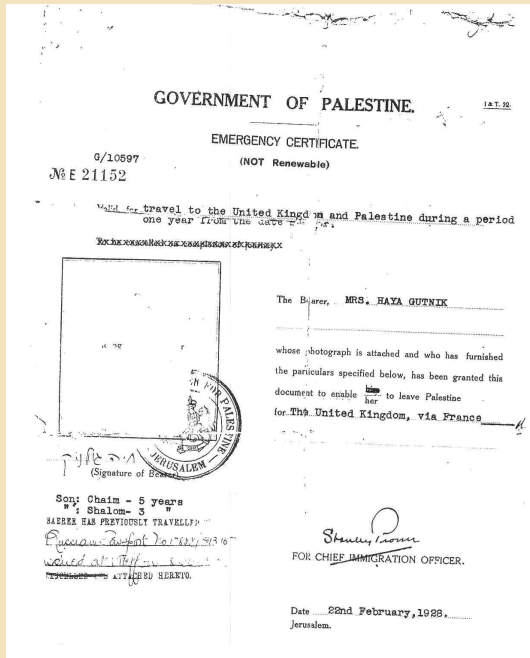
A Faithful Heart

Upon reaching the Holy Land, Reb Mordechai Zev was recruited to assist the offices of the Tel Aviv Rabbinate, under the Beis Din of *HaRav* Simchah *HaKohen* Aharonson.

He held this position for approximately two years, but as one of his acquaintances testified, “This service did not satisfy his great soul.” *HaRav* Gutnick resolved to return to the Diaspora and to find a place where he could make a difference and operate as he desired.

The Rebbe Rayatz was delighted to receive this news.

“Your letter that I received today calmed my spirit,” the Rebbe wrote back to him in a letter dated Shevat 22, 5687 (Jan 25, 1927), “when I saw that your heart is faithful and that you desire and yearn to stand in the place that is appropriate for you, with G-d’s help.” The Rebbe continued, “Your absolute resolution [to make this move] is very, very good and

Exit Visa for the family

fitting.”

The Rebbe Rayatz then addressed the benefit that Reb Mordechai Zev’s needless “journeys and wanderings” had brought him: “They have allowed him to recognize an important truth about the life of divine service: a single activity towards sustaining the world through the light of Torah is better than ten thousand thoughts that take the form of aspirations that are not brought to bear in reality” – however noble those aspirations and ideas may be.

Having resolved to return to the Diaspora to spread Judaism, Reb Mordechai Zev was presented with two options. He could either move to New York or to London.

Originally, only America was open to him. The Rebbe Rayatz had founded Agudas HaTemimim in America in the year 5686 (1926), and he now informed the heads of this organization that they would greatly benefit from the services of two additional *chassidim*,

whom the Rebbe named: “*HaRav* Shmuel *HaLevi* Levitin, who is in Nevil, and *HaRav* Mordechai Zev *HaKohen* Gutnick, who is in Tel Aviv.”

The rationale behind these appointments was that “there is hope that these individuals will be devoted and dedicated to whatever is given into their hands to perform and accomplish.” For some reason, a year passed and nothing was done about the matter.

During that time, the second option arose: A rabbinical position had become available in the Chabad community in London. Rabbi Moshe Avigdor Chaikin had recently immigrated to the Holy Land, and the community was seeking a replacement.

Reb Mordechai Zev’s son, Rabbi Shneur Chaim, later reported that “there were a number of elders of the Gruzian Jewish community living in Eretz Yisrael at the time. They knew my father from the time he spent there as an emissary of the Rebbe Rayatz. They suggested that the London position was well suited for my father, and the Rebbe Rayatz asked them to ensure that he would indeed be accepted as the *Rav* of the Chabad community in London.”

HaRav Gutnick put the two suggestions before the Rebbe at the beginning of Shevat in the year 5687 (1927). A few weeks later, he received the following reply:

“I favor the London position for a number of reasons ... However, if ... you will be delayed in acting upon this option, or if the journey to New York ... is closer ... I hereby agree to your travelling to America as well. Although I think that there is a more pressing need for your presence in London, nevertheless, time and practical actions are more precious than everything else.”

A Struggle for London

It is astounding to consider the lengths to which the Rebbe Rayatz went for the sake of facilitating Reb Mordechai Zev's appointment into a prestigious rabbinical position in London.

By then, the English capital boasted a number of synagogues that had been founded by Chabad *chassidim* over the years. Among them were the *Agudath Achim u-Gemilluth Chassadim Nusach ho-Ari* synagogue (commonly referred to by its location: "The Old Castle Street Shul"), and the *Chaikin Minyan Nusach Ho-Ari*.

Despite the well-established presence of Chabad *chassidim*, the subject of rabbinical leadership immediately attracted opposition from community leaders who hoped to change the character of their Shuls to reflect the prevailing spirit of religious decline. Naturally, a genuinely *chassidshe Rav* would scuttle their ambitions.

The immediate goal was twofold. Firstly, to convince the *gabbaim* and heads of the various Shuls of the desirability of appointing a *chassidishe Rav*. Secondly, to ensure that out of all the candidates, Reb Mordechai Zev would be offered the position. This was so very complicated to accomplish that at the outset, the Rebbe Rayatz himself noted, "How to advance this objective from potential to reality? I have no idea...."

The Rebbe Rayatz turned to three Chabad rabbis living in Manchester for assistance. He requested that Rabbis Rivkin, Rein, and Nemtsov use their influence to have *HaRav* Gutnick appointed. The Rebbe personally wrote to the *gabboim* of the Chabad Shuls in London, and also urged the *Shadar* [emissary], Rabbi Azriel Zelig Slonim to push for the

cause. True to his mission, Rabbi Slonim campaigned mightily; after all, this was one of the defining goals of his entire *shlichus* to England.

Rabbi Azriel Zelig's tremendous efforts eventually paid off. He succeeded in convincing the *gabboim* to accept a genuinely *chassidishe Rav*. However, the battle was far from won. Broader debates were being waged within the community itself. Various factions were promoting alternative rabbinical candidates for the coveted position, and their alternatives including certain honored members of the Chassidic community. To add fuel to the fire, although Reb Mordechai Zev had a sterling reputation as a Torah giant and as a spiritual warrior for his communal activities in Soviet Russia, there was also a persistent rumor that had circulated while he was yet in Soviet territory that he held Religious Zionist leanings.

The Rebbe's View of Zionism

On Adar I 27, 5687 (Mar 1, 1927), the Rebbe Rayatz saw fit to pen a lengthy communication, addressed to "*HaTamim HaTalmid HaRav M.Z. sheyichye HaKohen*." The style was deliberately open and direct, "as one speaks to his friend or to his brother." In this letter, the Rebbe Rayatz addressed in detail the London opportunity as well as the Zionism allegations:

By now, you have undoubtedly received my letter regarding the rabbinical position in London. I wrote similarly to our friend, the esteemed and eminent Reb Avraham Sender Nemtsov. After contemplating the state of affairs, I found it proper for the sake of our practical work and for the benefit of the spirit of the *Temimim* that the responsibility of serving as *Rav* in the

Shul of the London *chassidim* should be placed upon your shoulders.

In truth, our most precious *talmid*, who is endowed with many exceptional, goodly, and inner qualities – Reb Yitzchok Dubov, who presently lives in Riga – is fit for such a position, considering his ability to transmit *chassidus*, to conduct public Torah classes, to draw the hearts of *Anash* and to arouse them, with G-d's help, with the appropriate inspiration.

Despite all this, I have found – for various reasons – that it is most urgently necessary to give you this responsibility instead. I do so with the positive hope that with G-d's help, you will fulfill your obligations appropriately. Honor will eventually come along as well, through your expanding the tents of Torah that is taught in public among *Anash*.

I wrote at length to our friend, Reb Avraham Sender. I also sent him a letter via *HaRav HaGaon* M.S. And when for some reason the address of Reb Avraham was lost, I sent him a letter via *HaRav* Y. of Riga. For I know the heart and soul of the *Temimim*: they are devoted to me with all their being. And I know clearly that it is all for the sake of the bright and absolute truth that our holy fathers – the *Rebbeim* – planted within us.

In your last letter, I saw that the true and essential goal, namely, our duty *le-avdah u'le-sham'rah*, “*To serve and to preserve*,” which is the essential goal of life and the objective of each and every person, has been aroused within you.

You set three suggestions before me. The option you considered most seriously was to operate as part of a group [of *chassidim*

in America]. I also wanted that to happen, and with G-d's help it would have brought tremendous benefit. I therefore suggested before you were set to travel that this is the option you should pursue. However, for various reasons, and to a greater extent after you had already set your plan to relocate here, much time has elapsed and the arrangement has failed to materialize.

I am extremely pleased that you are now inspired, with G-d's help, to the abovementioned goal of being of service [to the Jewish people]. Now, therefore, that there is an urgent need for such work in the prominent city of London, and there is also a broad arena in which to operate there, I hereby choose you to fulfill this position, and G-d will agree with me that your activities will be fruitful, with abundant success, materially and spiritually.

You have surely studied or saw or know the *ma'amor* entitled, “*Im Ru'ach HaMosheil* 5684.” It is extremely pertinent to practical service. If you do not have it, search for a way to obtain it. It is explained there that he who desires that all of his affairs should be orderly and well-founded, should discuss everything openly, without retaining matters in his heart. [I will therefore speak my heart to you:]

When you journeyed from your former location in Tarashtze, certain laymen reported in your name that you had quoted me as saying that at this point in time, the Zionist ideology is kosher, because matters nowadays are not as they were twenty years ago, and the conditions of present-day life have made even these

matters permissible.

Understandably, I made known my view [in response]: that “I could not believe under any circumstances that *HaRav* Gutnick *sheyichyeh* would say such a thing, because he knows my clear opinion that I am absolutely and totally against Zionism, without any changes to my view whatsoever.” (This entire exchange was not written in letters, but rather, this is what was spoken to me and such was my verbal response.) I will be brief this time, despite the need for a lengthy treatment of this subject. In my eyes, this ideology in its entirety is a dark stain. Understandably, this [rumor] can be corrected, and it is now even easier for you to stand by the truth [having received my clarification in writing].

... I am writing to you so that you will hurry to arrange your travel, with the greatest possible speed. Do not wait to be flooded with requests and appeals. I am also writing today to Rabbi Shneur Zalman Havlin regarding this matter. I repeat: Do not look at anything else. Just work to obtain entry documents and let no expense stand in your way. I am also writing ... yet again to Manchester regarding this matter. I received letters from our esteemed *talmid*, the very honorable Reb Zelig Slonim – but it seems that they have not yet received the letter I sent them concerning you. I will respond to him today, and I will hurry to do so.

All of the letters that I write to the *Temimim* in matters such as these, I write in the [candid] manner in which a person speaks to his friends, with the intention that the messages speak to them in the style of one who discusses

personal matters with his friend or with his brother. They contain no imaginary adjectives at all, but rather descriptions that are appropriate in the manner that they are applied.

On that same day, the Rebbe Rayatz wrote to *HaRav* Yitzchok Dubov, informing him that it was specifically *HaRav* Gutnick who must travel to London – and not he. This change of plan, the Rebbe advised, was to Rabbi Dubov’s own benefit and to the benefit of the entire project. The Rebbe added that “even though the matter is not understood at the present time,” he was asking Rabbi Dubov to have “the appropriate *kabbalos ol* [complete acceptance of the Rebbe’s decision]” for the sake of facilitating Reb Mordechai Zev’s mission.

The Rebbe sent a similarly unmistakable directive to Reb Azriel Zelig Slonim stating that Reb Mordechai Zev must be chosen for the position:

Regarding the rabbinical office in the Shul of the *chassidim*, my mind is set on our exceptional *talmid*, *HaRav* Mordechai Zev *HaKohen* Gutnick. He is presently in Tel Aviv, and I have written to him about this matter ... I trust that with G-d’s kindness I will receive much pleasure from this arrangement in all its details. I therefore approach you with this letter, asking you to invest the demanded effort and with most urgent speed in order to facilitate *HaRav* M.Z’s coming.

Highly Satisfied

Reb Azriel Zelig’s sustained campaign bore fruit. At the beginning of Nisan, he informed the Rebbe Rayatz that the *gabbaim* had decided the matter in favor of Reb Mordechai Zev.

“I was delighted to hear about the decision,” the Rebbe wrote back to him in a letter dated Nisan 10.

The following day, Nisan 11, the Rebbe Rayatz wrote to Reb Mordechai Zev directly:

According to a letter that I received yesterday, sent by our friend *HaTamim HaRav* Azriel Zelig Slonim from London, the *gabboim* of the *beis knesses* have decided the question of rabbinical leadership in your favor, and that the goal of obtaining entry visas is almost accomplished. I was very pleased to receive this news, for all of my intention [in orchestrating this development] was for the sake of Heaven, namely, for the sake of working to strengthen and broaden the tents of Torah.

... I hope that you will surely act for the benefit of your brethren in the spirit with which you were educated in the *Tomchei Temimim* institution, for the merit of our holy Rebbe [Rashab] accompanies you forever, to straighten the mind and heart of your students so that they act and accomplish as required by our holy Torah, with truth and sincerity (*tamim*).

The Rebbe Rayatz later clarified that inspiring the *chassidim* in their divine service was the main purpose of Reb Mordechai Zev’s relocation to London. “You know well that my main intention in relocating you to London was for the sake of actual divine service,” the Rebbe wrote on a later occasion. “For I hope that within you and through you, I will be able, with G-d’s help, to cause the light of Torah and the service of the heart to illuminate the hearts of *Anash*.”

Indeed, the Rebbe’s vision was realized. With his marvelous ability to communicate wisdom,

Reb Mordechai Zev succeeded in inspiring his fellow *chassidim*, a fact acknowledged by the Rebbe himself.

“I was pleased to read ... that the influence of the teachings of *chassidus* is – thank G-d – evidently recognizable [on the members of *Anash*],” wrote the Rebbe Rayatz.

At some point, there was even a consideration of “establishing a Yeshivah in the spirit of the *Tomchei Temimim* institution,” in London. The Rebbe Rayatz informed him that “I agree with you that the establishment of such a Yeshivah would positively influence religious life there.” However, this wonderful plan never came to fruition.

Reb Mordechai Zev’s influence spilled over into the wider Jewish community. He achieved much on behalf of the Jewish community, and to the greater benefit of Judaism in general, wielding influence in government circles as well. He earned himself an impressive reputation, rapidly making a name throughout England – although he was in his thirties at the time.

Following past directives of the Rebbe Rayatz, Reb Mordechai Zev invested tremendous effort into encouraging Shabbos observance in his city. He established a “Shomrei Shabbos” organization. The Rebbe Rayatz had advised him to study English law, noting that it would come of use in his mission. Indeed, Reb Mordechai Zev used his familiarity with British law to lobby for the passing of a government regulation that allowed Shabbos observant citizens to open their stores on Sundays.

His son, Rabbi Shalom DovBer *shlita*, recounts an incident that demonstrates Reb Mordechai Zev’s efforts to encourage Shabbos observance:

A majority of the stall owners at the London marketplace were Jewish. Reb Mordechai Zev spent much time speaking to their hearts, urging them to close their businesses on Shabbos. The Jews argued that such a move would prove financially disastrous, because most of their business was conducted on Shabbos. This stalemate continued until late one Friday, shortly before Shabbos, Rabbi Gutnick went about the marketplace, hanging large signs that read, *זכור את יום השבת ללקדשו* – “Remember the Shabbos day to keep it holy!” The following morning, when the Jewish vendors arrived at the marketplace, they encountered these prominent signs. Their conscience simply would not allow them to continue the day as usual, and they left the marketplace without opening their stalls. Some Jewish vendors chose to ignore the signs and began sales, but within an hour or two, they succumbed to the sacred message and joined their coreligionists in taking the day take off work. Following that, Shabbos observance became a fact of life in the London marketplace.

Reb Mordechai Zev worked equally hard to encourage the observance of *taharas ha-mishpachah* (the law of family purity) in England. In fact, the Rebbe Rayatz urged him to do so in many of his letters.

“Upon my request,” the Rebbe wrote from America on Tamuz 19, 5690 (July 15, 1930), “Dr. Smetlain authored a journal in the English language on the topic of *taharas ha-mishpachah*. I am sending you 500 copies with the request that you work at distributing them in England as well.”

The treatise explained the importance of observing *taharas ha-mishpachah* from a medical perspective, and in due course it was included in the June 1930 edition of the periodical, *The Jewish Forum*. The

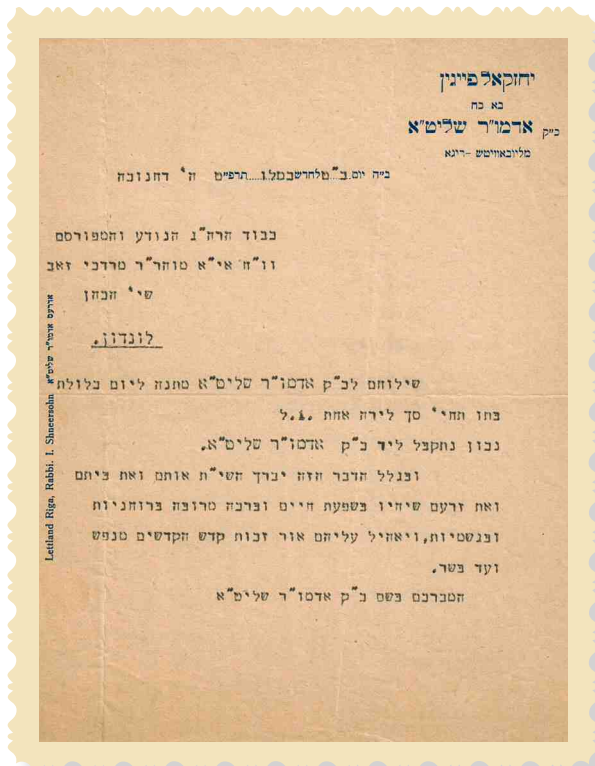
Rebbe Rayatz subsequently mentioned that it received high praised (although the Rebbe cautioned that the *mitzvah* should be observed because it is G-d’s will, and not because of its logical benefits).

A few months later, the Rebbe again returned to the subject of *taharas ha-mishpachah*:

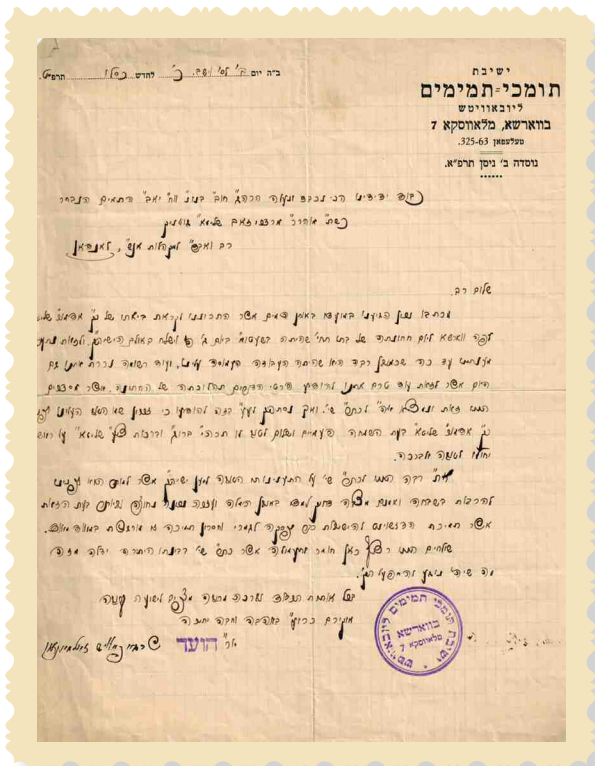
I believe that over the course of the Days of Awe and the festivals that have recently passed, you were able to work at answering questions regarding *taharas ha-mishpachah*. No doubt, Dr. Smetlain’s English language journal helped your work considerably ... I asked Dr. Smetlain to send you around 200 copies of the publication in Yiddish. I think that you will find it useful in your country. You should certainly conduct this campaign systematically. And you should do so not only in London, but also in other cities of your country in which our Jewish brethren are to be found.

The Rebbe Rayatz was apparently aware of Reb Mordechai Zev’s contacts with men of science and medicine, and sent him ten of these journals along with accompanying letters from the author. “Please send these to ten medical professionals, such as famous doctors and professors,” the Rebbe instructed.

An interesting testimony to Reb Mordechai Zev’s work in London appears in a letter that the Rebbe *Melech HaMoshiach* wrote to his future father-in-law, the Rebbe Rayatz, on Teves 4, 5688 (Dec 28, 1927). In his letter (which has yet to be published), the Rebbe presents a detailed report on the Agudas Yisroel convention that took place in Berlin. The Rebbe was present at the convention, and recounts among other things that he conversed with “the London artist – Rotenberg,” adding that the latter “was very satisfied with *HaRav*

A letter from Rabbi Yichezkel Feigin, secretary of the Previous Rebbe, in which he acknowledges to Rabbi Gutnick that his gift which he has sent for the Lubavitcher Rebbe's wedding has been received.

A letter from Rabbi Shraga Zalmanov to Rabbi Mordechai Zee'ev Gutnick, just after the wedding of the Lubavitcher Rebbe in the year 1929. In the letter, Rabbi Zalmanov, who participated in the Rebbe's wedding, writes, that at the wedding Rabbi Gutnick's name was mentioned twice to the Previous Rebbe.

Gutnick, and he praised him with full strength and vigor."

Indeed, after Reb Mordechai Zev's passing, the head of Agudas Yisroel – Rabbi Moshe Blau – composed a moving tribute entitled "*A delightful blossom*," in which he expressed profound esteem for Reb Mordechai Zev and for his activities in England.

Funding the Rebbe's Family

Reb Mordechai Zev's arrival in London coincided with the Rebbe Rayatz's departure from Russia and relocation to Riga. This development enabled a flow of systematic correspondence between them, and from

time to time, Rabbi Gutnick travelled to visit the Rebbe in person and to receive directives regarding his communal activities.

In fact, no sooner had the Rebbe arrived in Riga, than Reb Mordechai Zev applied for permission to come and see him. The Rebbe replied, "Regarding coming to see – it is certainly urgent."

Aware of the tremendous financial pressures from which the Rebbe and his family suffered at that time, Reb Mordechai Zev would regularly send *ma'amad* funds from his own pocket and from money collected by his community. The Rebbe Rayatz even mentioned to him directly that he suffers

yissurim fun di markess – “I have a stamp suffering,” meaning that he did not even have money to buy postage stamps (*markeh* in Yiddish) to affix to his letters.

In honor of the marriage of the Rebbe and Rebbetzin on Kislev 14, 5689 (Nov 27, 1928), Reb Mordechai Zev sent the Rebbe Rayatz an impressive sum of money to use as a dowry for the *chassan* – and he received special thanks in return.

He was unable to attend the grand wedding itself, but as Rabbi Shraga Feivel Zalmanov (the head of the Yeshivas Tomchei Temimim Committee in Warsaw) hurried to inform him in writing, “we mentioned you to the Rebbe twice during the celebration, so that you should have peace and goodness constantly, all your life, spiritually and materially.”

A Force for Jewry

Throughout his years of leadership in London, Reb Mordechai Zev remained active and highly involved in the Rebbe Rayatz’s endeavors for Jewry, and especially in the Rebbe’s activities on behalf of Russian Jewry. He accomplished much for the Rebbe Rayatz, thanks to his dedication and brilliant mind.

The Rebbe Rayatz thanked him in writing for his extensive efforts to have the false charges against the Rebbe Rayatz’s holy work in Russia removed. These efforts were made possible through Reb Mordechai Zev’s contacts with the leadership of the Joint:

It would greatly interest me if you would explain in detail, in writing (using a separate paper for this topic exclusively), what Rabbi Teitlebaum told you when you met with him regarding the letters received from Minsk and Charkov, and whether you saw them with your own

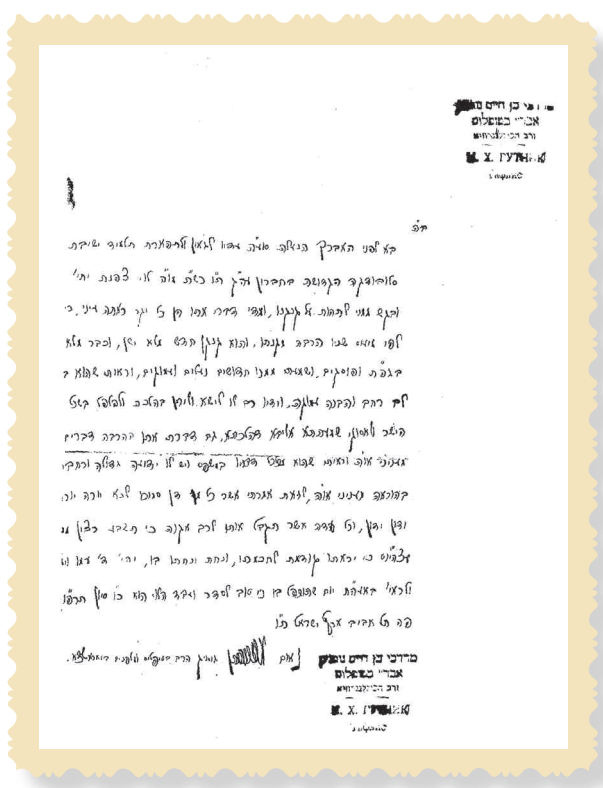
eyes or were told about them. Perhaps you have a copy of their contents, because they were greatly affected by them. *HaRav HaGaon* of Minsk said that they were complete forgeries – perhaps it once happened to him that they forged a letter in his name. He is not accusing Rabbi T., G-d forbid, but simply wishes to clarify the matter. He has already written directly to Rabbi T. (Naturally, they have no idea how I know about this matter.) I therefore would like you to write to me. I thank you for the past, for you were instrumental in causing a great rectification, straightening out a perversion that could have caused extreme damage.

A unique chapter in Reb Mordechai Zev’s communal work in London was his relationship with the Chief Rabbi of Britain, Dr. Yosef Tzvi Hertz.

The Rebbe Rayatz eventually revealed to him that “my original idea regarding you, my friend, meaning the goal for which you would relocate” to London, was that with time, “the heart of the chief rabbi, Dr. Hertz, would be inclined to support the strengthening of Torah in our country [Russia], and also outside of it – in America, in Africa, in France, and so forth. He is able to, with G-d’s help, accomplish a lot for the benefit of the Jews in our country.”

The desire to enlist the chief rabbi’s assistance is to be understood in light of Britain’s role in world affairs at that time. Britain was a global empire, and because of that, the position of chief rabbi of Britain carried vast influence. This goal was duly achieved: through Reb Mordechai Zev’s relationship with Dr. Hertz, the Rebbe Rayatz was able to achieve wonders for Judaism in general and especially for the Jews of Russia.

One such wonder was the Rebbe Rayatz’s

who are under duress in Russia.”

To advance the *matzah* campaign, Reb Mordechai Zev looked into creating an aid center in Belgium that would support this effort. This came at the suggestion of the Chief Rabbi. When the Rebbe Rayatz was informed that Reb Mordechai Zev was preparing to travel to Belgium for this aim, he was extremely pleased. The Rebbe greatly valued his dedication to the success of the campaign. In a lengthy, remarkable letter dated Adar I 17, 5689 (Feb 27, 1929), the Rebbe wrote, among other things:

I wish to express many thanks to you for informing me that you are ready and prepared to journey to Belgium on behalf of this very worthy mission. This development proves that you are dedicated heart and soul to our work, and that no burden or bother is too heavy for you when it comes to a sacred undertaking such as this – providing *matzah* to the oppressed and suffering Jews of Russia.

The Lights Go Out

During one of Reb Mordechai Zev’s visits to Belgium for a rabbinical convention that addressed the assistance provided to Soviet Jewry, he fell ill. This occurred in the initial period following his arrival in London. He never fully recovered from this illness, but rather, ignoring his newfound frailty, he charged full steam ahead with his activities on behalf of the community and individuals alike.

During the month of Kislev 5692 (Nov 1931), when he was in the thirty-fifth year of his life, his state of health turned severe and he was admitted to hospital. On the night of *Yud Tes Kislev*, at the start of the festival of liberation

campaign to have *matzos* sent to Soviet Jewry for Pesach. Such a feat demanded enormous dedication and effort, and included obtaining the various permissions and papers, arranging the actual shipping, and above all, raising huge funds. The extent of Reb Mordechai Zev’s involvement in this effort is apparent from his extensive exchange of communications (letters and telegrams) with the Rebbe Rayatz regarding the *matzah* campaign. It seems that more than any other individual, Reb Mordechai Zev was responsible for the incredible success of this magnificent operation.

“The question of *kimcha de-pischa* [*matzos* for Pesach] is a burning question. Its answer lies in a communal effort,” the Rebbe Rayatz wrote to him on Shevat 16, 5689 (Jan 27, 1929). “This was my intention behind your successful relocation to London, to establish the base upon which, with G-d’s help, you would be able to act on behalf of our brethren

Rabbi Moshe Blau was the head of the Agudas Yisroel organization at the time of Reb Mordechai Zev's passing. He composed a wonderful tribute to the departed Rav, which was later published together with his other works in "Kisvei Rabbi Moshe Blau." Years later, when the Rebbe Melech HaMoshiach entrusted Reb Mordechai Zev's son, Rabbi Shneur Chaim, with a specific mission that involved Agudas Yisroel, the Rebbe made notable mention of this tribute.

A Delightful Blossom

The Jewish religious community in England has suffered a tremendous loss with the passing of *HaRav* Mordechai Gutnick, may he memory be a blessing. The departed *Rav* was exceptionally gifted. He was known to be great in Torah and wisdom even in his youth. With his love for Eretz Yisrael, to which he ascended approximately a decade ago, he was accepted to assist the office of the rabbinate in Tel Aviv. However, this service did not satisfy his great soul. Through the intervention of the *Admor* of Lubavitch *shlita*, he relocated to London, to fill the place of the late Rabbi Moshe Avigdor, of blessed memory.

Despite being young in years ... he knew how to make himself cherished and at the same time respected by his community, by not displaying favoritism to anyone and by walking proudly in his service of G-d. He knew how to cast awe but also how to

respond gently – adapting himself to meet each situation. Within the briefest time, he broadened his sphere of influence beyond the borders of his own congregation. His influence swelled continuously until he was considered among the most respected rabbis in London's Chareidi community.

Nothing was accomplished in Jewish religious circles in which the late young *Rav* did not take a leading role – or he was in fact the inspiration and creator thereof.

He was also a dedicated friend of Agudas Yisroel. When it was yet a weak and feeble organization, he designated a room in his own home to serve as an office for the Agudah. Every affair of the local Agudah was executed by his instructions.

The late *Rav* also had an extended knowledge of Chabad teachings – teachings that he received from his teachers, the leaders of

– which coincided with *motzei* Shabbos – he requested that a message be transmitted to the congregants in his Shul, directing them to celebrate the festival in the appropriate manner. At the same time, he asked that a *minyan* of *chassidim* be brought to him. When they arrived, he reviewed a *ma'amor* before them in honor of the festival. As soon as he

had finished, all of a sudden, his soul rose to the heavens.

Meanwhile, the *chassidim* gathered in his Shul continued their *farbrengen*. Suddenly and completely unexpectedly, all the lights in the Shul went out, interrupting their celebration. Minutes later, the news arrived. Everyone

Chabad, including the *Admor* of Lubavitch *shlita*. His conduct at home and in public was like that of the world's greatest Torah leaders.

His home was wide open. His table never lacked guests or passing travelers – especially from Eretz Yisrael. No guest from Eretz Yisrael who also happened to be a *ben torah* was able to slip away from him; such an individual simply had to eat at his table. In truth, his guests felt as if they were in their own homes. His sense of ownership over his own home melted in the presence of guests and was not felt in the slightest.

His exceptional intellect allowed him to pursue secular knowledge for a time. As if it were mere sport, he completed his studies of English law in less than two years, obtaining the title of Professor of Law. Regarding his purpose for pursuing this study, he wrote to ___, “May G-d grant me the merit to use this for the sake of promoting Torah and fear of Heaven.”

The need to protect religious Judaism in Eretz Yisrael gave him the final push to study secular law, for he hoped and longed to assist his brethren in Eretz Yisrael in their sacred war.

Precious few are the individuals with

such well-grounded consciences that their secular studies and their title of “Doctor” has no effect on them whatsoever – neither internally nor in their external life.

After returning from university, where he stayed for less than a year, he returned to the rabbinic fold like any other Chareidi rabbi who is zealous for G-d's word. His doctorate did not show on him in the slightest. He returned to the *beis midrash* and the *daled amos* of *halachah*, and to the thousands of words that translated into broad bands of influence.

The late *Rav* did not merit to achieve his longing to ascend permanently to Eretz Yisrael, and Judaism did not merit to see such a delightful blossom grow into a mighty tree.

[As an aside, the famous *chassid* and *shadar*, Rabbi Itche “Der Masmid” – who was renowned for achieving a degree of *chassidus* and *perishus* that generally existed only in earlier generations – spent some time in England. Throughout his stay, he would not allow a morsel of food to enter his mouth except for that which was cooked in his own home or in the kitchen of *HaRav* Mordechai Zev.]

present, including Reb Mordechai Zev's two young sons who were participating in the communal *farbrengen*, were in complete shock. Their cherished *Rav* – their beloved father – had gone.

Many thousands turned out for his funeral, from every segment of London's Jewish

community. The leading rabbis eulogized the young, departed *Rav*, and they all wept over their tremendous loss.

Upon his headstone, the Hebrew letters of his name – Mordechai Zev *HaKohen* – were used to form a fitting tribute to an outstanding soul. Their translation reads:

Yossi and Shayna שיחי Gutnick

Here lies our master *HaRav HaGaon HaChassid* Rabbi Mordechai Zev, son of *HaRav* Rabbi Shneur Chaim *HaKohen* Gutnick, of blessed memory.

מפורסם – Famous for his reputation as a great Torah leader,

רבים – Many benefited from the radiance of his Torah, wisdom, and *chassidus*,

דן – He determined *Halachah* for Jewish communities in the Holy Land and the Diaspora,

כנשר – He soared as an eagle through the skies of Torah and prayer,

יסד – He founded and amplified activities for the observance of Shabbos and our holy religion,

זכה – He merited and brought merit to the public with self-sacrifice,

אגודת – [He served in the Shul named] Agudath Achim Kehillath Nusach HoArizal,

במר – With bitter weeping, all his acquaintances refuse to be comforted;

הודם – Their splendor, radiance and glory has departed, the crown of their heads has fallen,

כי – For the sun has set at the midday of his life.

הרב – *HaRav HaGaon HaChassid* Reb Mordechai Zev *HaKohen* Gutnick of blessed memory.

נשמתו – His soul rose to Heaven in purity,

In the thirty-fifth year of his life, on *motzei* Shabbos, *Yud Tes* Kislev, 5692.

May his soul be bound in the Bond of Life.

(The original Hebrew language article, published in *Beis Moshiach*, Issue 209, dated Kislev 29, 5759 [Dec 18, 1988], concludes with the following acknowledgment: “We are grateful to Reb Mordechai Zev’s grandson, *HaRav* Meir *HaKohen* Gutnick *shlita* who, in his legendary kindness, provided the *Igros Kodesh* and other documentation that had never been published previously, for the sake of preparing this article.”)

**מפורסם בשביל שמו כאחד הגדולים
רבים נהנו מזיו תורתו חכמתו וחסידותו
דן והורה בקהלות ישראל בארץ ובגולה
כנשר עף בשמי התורה והעבודה
יסד והרבה פעלים לשמירת שבת ודת קודש
זכה וזיכה את הרבים במסירת נפש
אגודת אחים קהלת נוסח האר"י ז"ל
במר תבכה מאנו הנחם כל מכיריו
הודם פנה זיום והדרם נפלה עטרת ראשם
כי בא השמש בצהרים בדמי ימי
הרב הגאון החסיד ר' מרדכי זאב הכהן גוטניק ז"ל
נשמתו עלתה השמימה בטהרה
בשנת השלשים וחמש לימי חייו
מוצש"ק י"ט כסלו תרצ"ב
ת'נ'צ'ב'ה'**

(תודת כותב השורות מובעת לנכד הרב המנוח ז"ל, הרב מאיר הכהן
שי' גוטניק, אשר באדיבותו מתפרסמים לראשונה איגרות-הקודש
ויותר המסמכים שבכתבה)

בחודש כסלו תרצ"ב כשהחמיר מצבו, אושפז לבית-
הרפואה. בליל חג-הגאולה י"ט בכסלו, שחל במוצאי
שבת, ביקש למסור למתפללי בית-הכנסת שלו
שיתוועדו כדבעי לרגל היום. בד-בבד ביקש גם לקרוא
אליו מניין חסידים, ובבואם חזר לפנייהם מאמר חסידות
לכבוד החג. כשסיים, לפתע פתאום, עלתה נשמתו
השמימה – והוא בשנת השלושים-וחמש לימי חייו.

בינתיים, בבית-הכנסת, המשיכו החסידים בהתוועדות.
פתאום, באורח בלתי-צפוי, כבו כל האורות בבית-
הכנסת, ולא חלפו רגעים ארוכים עד שהגיעה הידיעה
שהותירה את כולם, כולל שני בניו הקטנים שנכחו
במקום, בתדהמה מוחלטת: הרב איננו – –

בהלווייתו השתתפו אלפים רבים מכל שכבות הציבור
בלונדון, וגדולי הרבנים הספידו את המנוח הצעיר וביכו
את האבדה הגדולה.

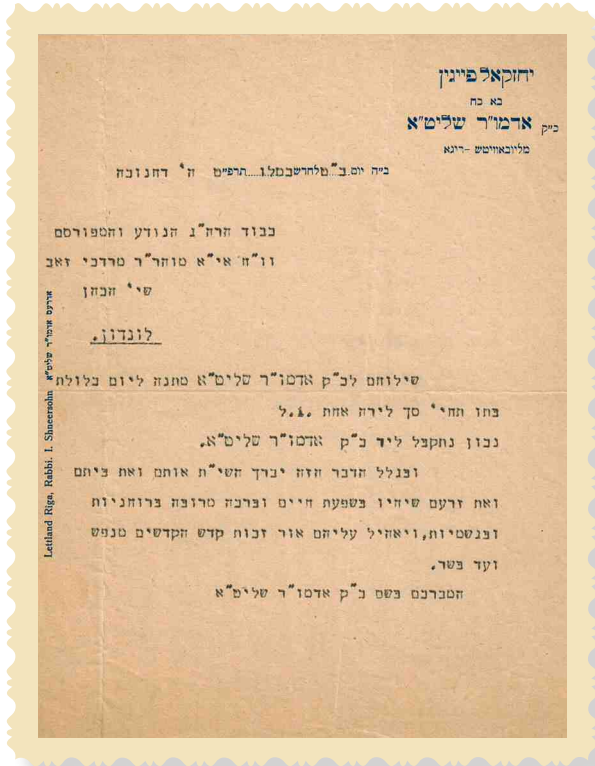
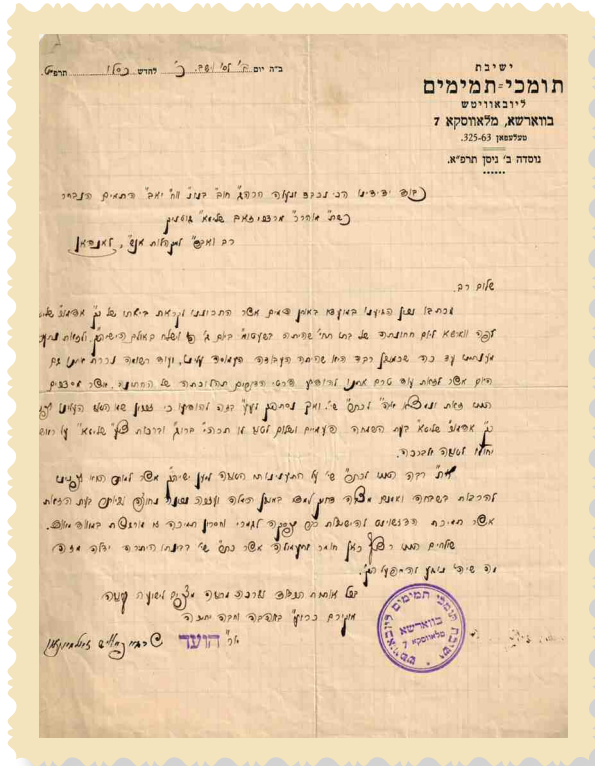
על מצבתו נחרת:

פ"נ

מורנו הרב הגאון החסיד

רבי מרדכי זאב בהר"ר שניאור חיים הכהן גוטניק ז"ל

- 1) 'כתבי רבי משה בלוי' עמ' 134.
2) מפי בנו הרב שניאור חיים הכהן גוטניק שליט"א.
3) השווה לליובאוויטש וחייליה' עמ' 199.
4) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך א עמ' תקסג.
5) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך ט עמ' תשא.
6) 'כתבי רבי משה בלוי' עמ' 134.
7) מצילום כת"י.
8) מצילום העתקה שאושרה בזמנה על-ידי הרבנים שמחה הכהן אהרונסון ובן-ציון חי עוזיאל ז"ל, חברי בית-הדין בתל-אביב.
9) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרש"ב כרך ב עמ' תשמא.
10) עמ' 44 ואילך.
11) מצילום האיגרת – פראה מסגרת – פפרסום ראשון.
12) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך ב עמ' יד.
13) מצילום האיגרת – כ"ה בכסלו תרפ"ח בית משיח גליון 207 ע' 17.
14) צוטט להלן.
15) על-פי מכתבו להגרי"ח זוננפלד – חלקו צוטט להלן.
16) על-פי מכתבו לב"א הרב אברהם רפפורט מלונדון, ער"ח תמוז תרפ"ד (כת"י).
17) עובדה זו מוזכרת גם במכתב המזכיר הרב אלחנן-דוב מרוזוב הי"ד אליו מיום ח"י בטבת תרפ"ד: "פה מחכים לתשובת הרב ר' שמואל שי' לויטין, אשר היה בשם מקרוב, גם-כן לרגלי השאלה הזאת [בנידון הרבנות], שיבוא מפורש מאתו פרטי הדברים באר היטב, למען נוכל להודיע לכבודו ולהחליטו דעת גבוהה אם מסכמת לזה". ("דעת גבוהה" – פדעתו של הרב, בשפת הסתרים של המחותרת החסידית ברוסיה).
18) ראה מכתבו לב"א הר"א רפפורט הנ"ל: "לא [אדע] עדיין מה לעשות".
19) במכתבו להגרי"ח זוננפלד (שלהלן): "אעפ"י שהנני נחשב לרב בטיפליס, עדיין לא באתי שמה לגור עם ב"ב".
- 20) מצילום האיגרת (פרסום ראשון).
21) ממכתבו להגרי"ח זוננפלד (חסר תאריך), ובסגנון דומה במכתבו לבן-אחיו הרב אברהם רפפורט בתאריך ער"ח תמוז תרפ"ד.
22) מפי נכדו הרב מאיר הכהן שי' גוטניק.
23) 'כתבי רבי משה בלוי' שם.
24) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך א עמ' תקיט.
25) 'אגרות קודש' שם עמ' תקקט.
26) ראה 'מגדל עוז' עמ' 12 ואילך.
27) מצילום האיגרת (פרסום ראשון).
28) 'אגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך יא עמ' פד – אם כי לא נתפרש שם תוכן הדבר.
29) 'אגרות-קודש' שם כרך א עמ' תקסו.
30) 'אגרות-קודש' שם עמ' תקפח.
31) איגרת כ"ה בכסלו תרפ"ח – מצילום האיגרת (נדפסה
- ב"בית משיח" גיליון 207 עמ' 16).
32) איגרת י"ח בטבת תרפ"ט – מצילום האיגרת (ראה מסגרת).
33) 'איגרות-קודש' אדמו"ר מוהרי"צ כרך ב עמ' רנג.
34) 'איגרות-קודש' שם עמ' רעט ואילך.
35) איגרת י"ד במרחשון תרצ"א (נדפסה ב"בית משיח" גליון 204 עמ' 25).
36) קונטרס 'ראשי פרקים מתולדות הרבנית הצדקנית מרת שיינא הי"ד' (סיון תשנ"ז). – אולם הנאמר שם, בשם הרש"ז שי' גורארי, שהיה זה בקיץ תרצ"ב לאחר נישואי הרבנית שיינא הי"ד, הוא טעות דמוכה, שכן הרמ"ז נפטר ב"ט בכסלו אותה שנה.
37) ראה צילום האיגרת "בית משיח" גיליון 207 עמ' 17.
38) ראה צילום האיגרת "בית משיח" גיליון 206 עמ' 33.

הרה"ח ר' שרגא פייגין זלמנוב, כותב הרה"ח הרב מרדכי זאב גוטניק אודות חתונת הרבי והרבנית בוורשא

הרה"ח ר' יחזקאל פייגין כותב הרה"ח הרב מרדכי זאב גוטניק שקיבל את המתנה ששלח לקראת החתונה של הרבי ומברכו על כך בשם כ"ק אדמו"ר הריי"צ

כבוד ידידנו הכי נכבד ונעלה הרה"ג חו"ב בנ"ג וו"ח יא"ב התמים הנבחר כש"ת מוהר"ר מרדכי זאב שליט"א גוטניק רב ואב"ד למקהלות אנ"ש, לאנדאן שלום רב.

מכתבו נכון הגיענו במועדו באותן הימים אשר התכונו לקראת ביאתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א לפה ווארשא ליום חתונתה של בתו תחי' שהיתה בשעט"מ ביום ג' פ' וישלח באולם הישה"ק, ולזאת נתעכב מענתנו עד כה שכמובן רבה היא שהיתה העבודה העמוסה עלינו, ועוד רשומה נכרת איתנו גם היום אשר מסדרים הננו זאת ונמציא אי"ה שיל' ואך נסתפק לע"ע בזה להודיעו כי זכרון שמו השלם העלינו לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת השמחה פעמיים, ושלום לטוב לו תכה"י ברו"ג וברכות צי"ע

שליט"א על ראשו יחולו לטובה ולברכה. א"ת רבה הננו לכת"ר שי' על התעניינותו הטובה למען ישיה"ק אשר למותר הוא לפנינו להרבות בשבחה, ואמנם מצבה דחוק למדי במובן המילה, ועזרה נכונה נחוצה וביותר בעת הזאת אשר תמיכת הדזשוניט להישיבות כבר נפסקה לגמרי וחסרון תמיכה זו מורגשת במאוד מאוד.

שולחים הננו רצוף כאן חומר תעמולה אשר כת"ר שי' בבינתו היתירה ידלה מזה מה שיהי' נוגע להמפעל הק'.

בכל אותות הכבוד נברכה [ ] מצפים לישועה קרובה מוקירם כרו"ע באהבה וחבה יתירה

י"ר הועד שרגא פייגין זלמנאנוו

לצורך מטרה זו התעניין גם בדבר ייסוד אקציות-עזר בבליגיה, על-פי הצעת הרב הראשי. כשהודיע לרבי הריי"צ על נכונותו לנסוע לשם למגמה זו, נהנה מאוד והעריך את מסירותו להצלחת המפעל. במכתב ארוך מיוחד כתב לו בין היתר (י"ז באדר-ראשון תרפ"ט):

רב-תודות הנני מביע לכבודו עבור הידיעה, שמוכן ומזומן הוא לנסוע לבלגיה בשליחות הנשגבה הזאת, אשר עובדה זו מוכיחה שמסור בכל לבו ונפשו לעבודתנו, וכי לא יכבד עליו כל טורח וכל משא (מסע) למען פעולה קדושה כזאת, כהספקת מצה ליהודי רוסיה המעונים והנדכאים.

פטירתו

בבקרן פעם בבליגיה בכנס רבנים שדנו בו בעניין העזרה ליהודי רוסיה – בתקופה הראשונה לבואו ולונדון – חלה רבי מרדכי-זאב, ומאז בעצם לא חזר עוד לאיתנו. אולם ללא הבט על מצב בריאותו, המשיך לפעול ולהפעיל לטובת הכלל והפרט.

פרח נחמד

מאמר הערכה נפלא כתב עליו לאחר פטירתו מנהיג אגודת-ישראל, הרב משה בלוי ז"ל. המאמר נדפס בספר "כתבי רבי משה בלוי", ובהזדמנות, כשהטיל הרבי מלך המשיח תפקיד מסויים על בנו הרב שניאור-חיים הכהן גוטניק שליט"א שהיה קשור לאגודת-ישראל, העיר את תשומת-ליבו למאמר זה:

אבדה גדולה איבדה היהדות החרדית באנגליה בהסתלקותו של הרב ר' מרדכי גוטניק ז"ל. המנוח היה בעל כשרון נפלא. מימי עלומיו היה כבר גדול בתורה ובחכמה. בחיבתו לארץ-ישראל אליה עלה לפני עשר שנים בערך, נתקבל לעוזר במשרד הרבנות בתל-אביב. אולם משרה זו לא נתנה סיפוק לנפשו הגדולה, ועל-פי השתדלות האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א העתיק את דירתו ללונדון, למלא מקום המנוח ר' משה אביגדור חייקין ז"ל.

למרות היותו רך בשנים... ידע להתאהב וגם להתכבד על עדתו באותה שעה שלא נשא פנים לאיש ויגבה לבו בדרכי ה'. הוא ידע גם להטיל מרה וגם להיות בעל מענה רך, הכל לפי המקום והשעה, ובימים מעטים הרחיב את מעגל השפעתו ועבר מעל גבול עדתו. הלוך והתרחב, עד שנחשב לחשובי הרבנים של היהדות החרדית בלונדון.

לא נעשה דבר בחוגי היהדות החרדית שהמנוח הצעיר לא נטל בו חלק בראש, או שלא היה המעורר והיוצר שלו.

הוא היה גם חבר מסור לאגודת-ישראל ובהיותה הסתדרות רכה וחלשה הקציע לה חדר בביתו למשרד האגודה, וכל ענייני האגודה המקומית היו נחתכים על פיו.

למנוח היה גם יד רחבה בלימודי חב"ד, ממה שקבל מרבותיו גדולי חב"ד, בהם האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, והתנהגותו בבית ובחוץ הייתה כאחד הגדולים אשר בארץ.

ביתו היה פתוח לרווחה, ולא פסקו מעל שולחנו אורחים, מעוברי אורת, בייחוד אלה שבאו מארץ ישראל. אורח מארץ ישראל, אם היה גם כן בן תורה, לא היה אפשר לו להשתמט ממנו, והיה מוכרח לסעוד על שולחנו. ובאמת הרגישו האורחים עצמם אצלו כמו בביתם. ה"בעל הבתיות" נתבטלה מאליה, ולא הייתה מוחשית כלל.

כשרונותיו המצוינים הרשו לו לחלק זמן גם ללימודי מדע, וכעין ספורט גמר לפני שנתיים את החוק המשפטי האנגלי וקבל תואר "ד"ר לתורת המשפטים" אשר על מטרת למודו זה, כתב הוא אל הח"מ: "יתן השי"ת שאזכה להשתמש בזה להגדלת תורה ויראה".

ההגנה על היהדות החרדית שבארץ ישראל נתנה לו הדחיפה הסופית ללימודי תורת המשפטים, אשר קיווה וחלם עוד לעזור בהם לאחיו שבארץ ישראל במלחמתם הקדושה.

אולם יקרי המציאות הם אנשים בעלי הכרה מבוססת, אשר הלימודים ותואר הד"ר לא יעשו עליהם שום רושם לא בפנימיות ולא בהליכות החיים החיצוניים.

אחרי שובו מהאוניברסיטה, ששהה בה רק פחות משנה, שב אל אדרת הרבנות, כאחד הרבנים של היהדות החרדית הקנאים לדבר ה', ולא הבלית במשהו את ד"רותו, הוא שב אל בית המדרש ואל ד' אמות של הלכה ואל אלפי המלים של השפעתו הרחבה.

לא זכה המנוח להגשים את תקוותו לעלות לארץ ישראל, ולא זכתה היהדות שפרח נחמד כזה יהיה לאילנא רברבא.

[אגב: בתקופה בה שהה באנגליה השד"ר החסיד המפורסם רבי יצחק ה'מתמיד', שהיה ידוע בחסידותו ובפרישותו כחד מקדמאי, לא היה מכניס לפיו שום דבר מאכל זולת מה שבושל בביתו ובמטבחו של הרב מרדכי זאב ז"ל].

יותר מכל אחד אחר היה אחראי להצלחה הגדולה של מפעל נשגב זה.

"שאלת קמחא דפסחא היא שאלה בווערת, ופתרונה תלוי בתעמולה כללית", כתב לו אדמו"ר מוהרי"צ ביום

ט"ז בשבט תרפ"ט, בהוסיפו: "אל זה כיוונתי בהעתקת מושבו ללונדון צלחה, לעמוד על א[ו]נתו הבסיס אשר בעזרתו יתברך יוכל לפעול בשביל אחינו האנוסים ברוסיא".

פעולות "למען אחינו האנוסים"

בשנים הבאות היה פעיל ומעורב מאוד גם בעסקנות הציבורית הכללית אותה ניהל הרבי הרי"צ לראש ולראשונה לטובת יהדות רוסיה, ודברים רבים התבצעו על ידו הודות למסירותו וכשרונותיו הברוכים.

באגרת הנ"ל²⁷ מודה לו הרבי על השתדלותו הרבה, באמצעות קשריו בהנהלת הג'וינט, לדחות את עלילות השקר על עבודת-הקודש של הרבי ברוסיה:

מעניין אותי במאד אשר יבאר בכתב מפורט (כתוב על נייר מיוחד רק בדבר זה) מה הגיד לו הרב ר"א טייטלבוים שי' בעת ההתראות עמו על דבר שקבל מכתבים ממינסק וחרקוב, אם ראה אותם בעיניו או שספר לו. ואפשר יש אצלו העתקה, כי הם התפעלו על זה במאד. והרה"ג דמינסק שי' אומר שזה זיוף גמור ואשר פעם קרה אצלו כזה אשר זייפו מכתב בשמו. ואין הוא מאשים ח"ו את הגרא"ט שי' כ"א חפץ לברר הענין. וכבר כתב בזה ישר להגרא"ט שי' (כמובן אשר אינם יודעים מאין נודע לי דבר זה כלל). ע"כ חפצי כי יכתב לי, והנני נותן לו את תודתי בעד העבר, כי תקון גדול נתתקן על ידו, לתקן מעוות כזה אשר יכול לקלקל במאד. והנני מחזיק טובה לו על אשר כתב ברור, וכן בקשתי למפרע להודיע באם שיזדמן כזה, כי זה מעמיד על האמת האהוב לכולנו כאחד.

פרק מיוחד בעבודתו הציבורית בלונדון, היה הקשר בינו לבין הרב הראשי ד"ר יוסף-צבי הרץ ז"ל. לימים גילה לו הרבי הרי"צ כי "ראשית²⁸ המחשבה אצלי על ידידי, במטרת העתקת מושבו" ללונדון, הייתה, כדי שבמשך הזמן "יטה לב הרב הכולל ד"ר הרץ שיחי', אל עיני התמיכה, בשביל חיזוק התורה במדינתנו יע"א, אשר לו השפעה גדולה במדינתנו, וגם מחוצה לה באמעריקא, אפריקא וצרפת כו' ויכול הוא בעזה"י לפעול הרבה לטובת מדינתנו". בריטניה באותם ימים, יש לזכור, הייתה ממלכה עולמית, ומכאן היה מקור השפעתו העצומה של הרב הראשי. ואכן, בזכות קשר זה הצליח אדמו"ר מוהרי"צ לפעול רבות למען היהדות בכלל ולטובת יהודי רוסיה במיוחד.

אחד המפעלים המיוחדים היה – מפעל משלוח המצות לרוסיה. הדבר היה כרוך בעבודה מסורה ומאומצת שכללה השגת הרשיונות, סידור המשלוח ומעל הכול – גיוס סכומי-עתק. על מידת מעורבותו ניתן ללמוד מן ההתכתבות הרחבה (במכתבים ובמברקים) בין בית רבי והרב גוטניק בעניין זה, ודומה שהוא היה האיש אשר

אשר גבאי ביהכנ"ס החליטו דבר הרבנות לטובתו, וכבר קרבו אל הפועל אדות השגת רשיון הכניסה, הנני נהנה מאד מזה, כי כל כוונתי לש"ש, והוא לשם עבודה לחיזוק והרחבת אהלי התורה, הן בהנוגע להסתדרות עניני לימוד התורה באותו הרוח ובאותם האופנים אשר חפצו בזה הוד כ"ק אבותנו רבותנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ואשר על ידו אוכל לפעול בעזרתו ית' לבא בכתובים עם ידידנו אנ"ש שי' אשר בכל מרחבי המדינה בסדר הראוי על יסודי הסתדרות טובה בעזרתו ית'.

ובאשר יודע הוא בטוב את אופני חייהם הרוחניים של אנשי המקום אשר יצא משם [מרוסיה], מקוה הנני אשר בעזרתו ית' יוכל לעשות לטובה בזה, לאחר אשר בעזרתו ית' יבא בהכירות טובה עם הראב"ד הר"ר הערץ שי' ויסביר לו את המצב באשר הוא, שהעיקר תלוי באמצעים, ואשר באמת לכשתהי' בעזרתו ית' האמצעים הדרושים יכולים לפעול לטוב, ואין טוב אלא תורה תמימה (כלומר לא בעירוב של התחדשות כלל). והנסיון הראה לדעת אשר בכל מקום שעוזרים בסכום קטן, הנה תמיכה זו פועלת התעוררות גדולה על אתר, ונותנים פי חמש או יותר מאשר תומכים אותם, כי כל לבבות דורשים את הוי' ותורתו ית'. והאמת הגמור הוא אשר אלו החפצים באמת בתורה תמימה אין מונעים אותם, ואם לפעמים מזדמנת איזה מניעה ועיכוב, הוא רק מצד אלו שונאי הדת אשר היו בכל עת וישנם בכל מקום, ותולים עצמם בלא שום חוק, וזה הוא רק מסבת אנשים לא טובים (או רעים), אבל מצד החוק אין להם שום יסוד, ובהגיע הדבר, דבר העלילה, אל בית המשפט הנה על הרוב הוא על צד הנעלבים שלא כדין.

מקוה הנני כי עשה יעשה לטובת אחיו באותה הרוח אשר בה התחנך במוסד הק' תו"ת, אשר זכות נשיאנו הק' יאהיל עליו לעד להיישיר את מוח ולב תלמידיו לפעול ולעשות כדרישת תורתנו הק' באמת ובתמים.

ואקוה לאור כי טוב

המברכו

יוסף יצחק שניאורסאהן

**אגרות הרבי הרי"צ להרב גוטניק
אדות הרבנות בלונדון**

**ב"ה ט' אד"ש, תרפ"ז לענינגראד
כבוד ידידי הרה"ג וו"ח אי"א מוהרמ"ז שי'
שלום וברכה.**

בשבוע זה נתקבל מכתב מאת ידידנו רא"ס שי' שו"ב במאנצעסטער אשר מכתבי, אדות הרבנות שלו בעי"ת לונדון יע"א בביהכ"נ אלד קאססעל יצ"ו, נתקבל ושלחו אליהם, ובטח גם כבר קבלו בביהכ"נ הנ"ל מכתב פרטי הנשלח אליהם אדות כ', ובטח גם כ' קבל מכתבי בענין זה. ע"כ כאשר תגיע לו איזה ידיעה בזה משם יזדרז עצמו לנסוע ולא יהי' לו שום מניעה ועכוב בזה כי הדבר נחוץ במאד.

**בכבוד גדול
בשם כ"ק אד"ש
חיים ליברמן**

**ב"ה י"ב אדר שני תרפ"ז, לענינגראד
כבוד ידידי הנכבד הרה"ג וו"ח אי"א מוהרמ"ז שי'
שלום וברכה.**

מכתבו נתקבל. בטח כבר קבל מכתבים הקודמים, ובזה הנני להוסיף לזרזו בכל מיני זירוז אשר יעשה מסעו ללונדון, ובעזה"י מלבד טובתו הפרטית הנני מקוה כי יביא תועלת הנרצה אשר אל זה אכסוף במאד כמבואר במכתבי הקודמים, וכאשר אכתוב אליו אי"ה בארוכה כאשר יקובל מכתבו כי נוסע הוא. עוד הפעם אזרזו בזה, והשי"ת יהי' בעזרו בגו"ר.

**בכבוד
בשם כ"ק אד"ש
ח. ליברמן**

**ב"ה י"א ניסן תרפ"ז, לענינגראד
אל התמים הרב מרדכי זאב הכהן שי'
שלום וברכה.**

ע"פ המכתב אשר קבלתי תמול מאת ידידנו התמים הרב מו"ה עזריאל זעליג שי' סלאנים מלונדון יע"א,

בטח עובד בזה עבודה סיסטמטית ולא רק בלונדון כי אם גם ביתר ערי המדינה, מקום אשר אחינו בני ישראל נמצאים שם.

ביודעו כנראה על קשריו עם אנשי המדע, שלח אליו הרבי הרי"צ גם עשר חוברות כאלו בצירוף מכתבים אישיים מהמחבר, "בבקשה לשלחם לעשרה אנשים מלומדים מעולם המדיצינה, כמו לפרופיסורים ורופאים מפורסמים".

עדות מעניינת על תקופת כהונת הגרמ"ז בלונדון נמצאת באיגרת הרבי מלך המשיח לחותנו המיועד, הרבי הרי"צ, מיום ד' בטבת תרפ"ח. במכתב זה, שטרם ראה אור, מוסר הרבי דו"ח מוועידת "אגודת-ישראל" בברלין שנכח בה. בין היתר הוא מספר על שיחה שהייתה לו עם ה"ציר מלונדון – רוטנברג", ועל כך ש"שבע רצון הוא מהרב גוטניק ומשבח אותו בכל תוקף ועוז".

ואכן, לאחר פטירתו כתב עליו מנהיג האגודה הרב משה בלוי מאמר נפלא, "פרח נחמד", כולו הערכה עמוקה לאיש ולפועלו באנגליה (ראה מסגרת).

למען בית רבי

כמעט במקביל לאותה תקופה בה הגיע הרב גוטניק ללונדון, יצא הרבי הרי"צ מרוסיה והתיישב בריגה. עובדה זו איפשרה התכתבות מסודרת יותר ביניהם, ולעתים תכופות היה נוסע לרבי הרי"צ לקבל הוראות בעבודת הכלל. תכף עם בוא הרבי הרי"צ לריגה, ביקש לנסוע להתראות עמו, והתשובה שקיבל הייתה²⁷: "על-דבר ההתראות, הנה בוודאי נחוצה היא".

בידעו את הדוחק הגדול בגשמיות ממנו סבל משפחת בית רבינו באותה תקופה, נהג לעתים קרובות לשלוח דמי 'מעמד' ממנו ומבני קהילתו. הרבי הרי"צ עצמו התבטא פעם באוזניו: "יש לי ייסורים ממרקים, יסורים פון די מארקעס" – שאין לו די כסף אפילו עבור בולים ("מארקע", באידיש) למכתביו³⁶.

לקראת נישואי הרבי והרבנית – בי"ד כסלו תרפ"ט – שלח לרבי הרי"צ סכום כסף נכבד עבור הנדוניה לחתן, וקיבל תודה מיוחדת על כך³⁷. לחתונה הגדולה עצמה נבצר ממנו להגיע, אבל, כפי שמיהר הרב שרגא פייוויש זלמנוב, יו"ר וועד ישיבת תומכי-תמימים בווארשה, להודיע לו במכתב³⁸: "זכרון שמו הטוב העלינו לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת השמחה פעמיים לשלום לטוב לו תמיד כל הימים ברוחניות וגשמיות".

השפעתו בין חוגי השלטון. שמו נתפרסם לתהילה ועד מהרה הפך לשם-דבר של ממש באנגליה והוא כבן שלושים בלבד.

על-פי הוראת הרבי הריי"צ אליו בעבר, השקיע מאמצים מרובים לביצור חומת השבת בעירו, ולמטרה זו ייסד ארגון בשם "שומרי שבת פּעראייך". בנצלו את ידיעותיו בתורת המשפטים האנגלית – אותה למד בעצתו הקדושה, שאמר לו שהדבר יהיה לו לתועלת – אף השתדל רבות להעברת חוק חדש בממשלה, לפיו יוכלו כל שומרי השבת לפתוח את עסקיהם ביום ראשון.

בנו הרב שלום-דובער שליט"א מספר מעשה שהיה: בשוק הלונדוני רוב בעלי הדוכנים שעמדו בו היו יהודים, והרב גוטניק הירבה לדבר על ליבם שיסגרו את עסקיהם בשבת-קודש. בתגובה, טענו הללו כי הדבר יפגע קשות בפרנסתם, שכן, נימקו, רוב הלקוחות באים בשבת. יום שישי אחד, לפני כניסת השבת, הלך רבי מרדכי-זאב ותלה בכל רחבי השוק כרזות-ענק "זכור את יום השבת לקדשו". למחרת בבוקר, בשבת, כשנפגשו בעלי הדוכנים בשלטים – מצפונם פשוט לא נתן להם להמשיך את היום "כרגיל" והם חזרו כלעומת שבאו. ואם היו ביניהם אחדים שבכל זאת ניסו בהתחלה להתעלם מכך, הרי כעבור שעה-שעתיים – הצטרפו אף הם לעמיתיהם. מאז ואילך הייתה שמירת שבת בשוק של לונדון לעובדה קיימת.

במידה דומה עשה להעמקת וחיזוק תודעת טהרת המשפחה באנגליה, אשר גם עליה עורר אותו הרבי הריי"צ בכמה ממכתביו. "על-פי בקשתי כתב הד"ר סמעטליין חוברת בשפה האנגלית בענין טהרת המשפחה", כתב לו בי"ט תמוז תר"צ מארה"ב, "ואני שולח ממנה 500 אכסמפלארים לכבודו בבקשה להשתדל להפיצה גם באנגליה".

המאמר, המתייחס לחשיבות שמירת הטהרה מהשקפת הרפואה, נדפס בירחון צורם יד'קח קיא (יוני 1930), והרבי הריי"צ העיד עליו כי "מהללים אותו"³³ (אם כי העיר לו שיש לקיים מצווה לא מפני הטעם שבה אלא בגלל היותה רצון ה'³⁴).

כעבור מספר חודשים עוררו שוב בעניין זה³⁵:

מאמין אני אשר במשך הימים הנוראים והמועדים שעברו עלינו לטובה עלה בידו לעבוד בשאלת טהרת המשפחה, ובטח נשתמש בחלק ידוע לעבודתו בחבורות של הד"ר סמעטליין בשפת האנגלית. . ובקשתי את הד"ר סמעטליין שי' שישלח לכבודו כשתי מאות חוברות באידיש, אשר חושב אני שימצא בהם תועלת במדינתו.

סלונים, שהעלה לפניו את שמות המועמדים, הבהיר בצורה חד-משמעית כי יש לבחור ברבי מרדכי-זאב²⁹:

על-דבר הרבנות דבית-הכנסת של חסידים יחיו, דעתי מכרעת על תלמידנו המצויין הרב ר' מרדכי זאב שי' הכהן גוטניק. והוא כעת בתל-אביב וכתבתי לו בענין זה. . ובטח הנני בחסדי השי"ת אשר יקבלו ממנו עונג רב בכל הפרטים. ועל כן בבוא מכתבי זה אליו, יעשה השתדלות הדרושה בהזדרזות היותר חרוצה כי יבוא הרב רמ"ז שי'.

"שבע רצון הוא מהרב גוטניק"

השתדלותו של הרע"ז נשאה פרי, ובתחילת חודש ניסן הודיע לרבי הריי"צ כי גבאי בית-הכנסת החליטו לטובת הגרמ"ז. "התענגתי לשמוע על-דבר ההחלטה", השיב לו אדמו"ר מוהריי"צ בי' בניסן³⁰. למחרת, ביום י"א בניסן, כתב להרב גוטניק עצמו:

על-פי המכתב אשר קבלתי תמול מאת ידידנו התמים הרב מו"ה עזריאל זעליג שי' סלאנים מלונדון יע"א, אשר גבאי בית-הכנסת החליטו דבר הרבנות לטובתו, וכבר קרבו אל הפועל אודות השגת רשיון הכניסה – הנני נהנה מאוד מזה. כי כל כוונתי לשם שמיים והוא לשם עבודה לחיזוק והרחבת אהלי התורה...

מקווה הנני כי עשה יעשה לטובת אחיו באותה הרוח בה התחנך במוסד הק' תומכי-תמימים אשר זכות נשיאנו הק' יאהיל עליו לעד להישיר את מוח ולב תלמידיו לפעול ולעשות כדרישת תורתנו הק' באמת ובתמים.

זאת בעצם הייתה עיקר הכוונה בנסיעתו ללונדון. "וידוע הוא היטב כי עיקר כוונתי בדבר העתקת מושבו ללאנדון יע"א היה בשביל עבודה", כתב לו בהזדמנות מאוחרת³¹. "כי מקווה הנני אשר בו ועל ידו אוכל בעזרתו יתברך להאיר אור תורה ועבודה שבלב בלבנות אנ"ש יחיו".

ואכן, בפיו מפיק המרגליות עלה בידו לעורר את לבבות החסידים. "שמחתי לקרוא. . כי השפעת דא"ח הנה תודה לה' נכרת במידה ידועה", כתב לו אדמו"ר מוהריי"צ²⁷.

בשלב מסוים אף התעניין בדבר "התייסדות ישיבה ברוחה של המוסד תומכי-תמימים" בלונדון. הרבי הריי"צ הודיע לו כי "מסכים³² הנני אתנו עמו אשר התייסדות ישיבה כזו הייתה משפעת לטובה על מהלך החיים הדתיים" – אבל לפועל לא יצאה מחשבתו הטובה אל הפועל.

השפעתו בלונדון חרגה מעבר לגבול עדתו. הוא פעל והפעיל רבות לטובת היהודים והיהדות בכלל, תוך ניצול

הפועל, וכהיום כאשר בעזרתו ית', התעוררה בו נקודת העבודה האמורה הנני נהנה במאוד. וכאשר בעי"ת לונדון יע"א נחוצה העבודה וכו' נרחב לעבוד, אשר על כן הנני בוחר בו, והשי"ת יסכים עמי כי תהיה עבודתו פוריה בהצלחה מרובה בגשמיות ורוחניות.

בטח למד או ראה או ידע את המאמר אם רוח המושל רפ"ד (והוא נחוץ במאוד לעבודה בפועל, ואם אין אצלו יחקור אחריו להשיגו), הרוצה שכל עניניו יהיו מסודרים ומיוסדים ידבר הכל גלוי בלי להניח בלב.

כאשר נסע ממקום היותו טאראשצא הגידו איזה בעלי-בתים בשמו שאמר בשמי אשר בעת הזאת שטת הציונית כשרה היא כי אין זה כמו שהי' עשרים שנה מקודם, ותנאי החיים עתה מכשירים גם דבר זה. כמובן אשר אנכי הודעתי אשר בשום אופן לא אוכל להאמין אשר הרב גוטניק שי' יאמר כן, כי יודע הוא דעתי ברור שהנני מנגד גמור ומוחלט אל הציוניות כמו אז כן עתה בכל תוקף עוז תעצומות בלי שום שינוי כלל (כללות דבר זה לא היה במכתבים כי אם מה שהגידו לי ומה שעניתי בזה)...

הפעם אקצר במקום שהיה ראוי להאריך. כי שטה זו בכללותה בעיני כתם שחור הוא. וכמובן אשר אפשר לתקנו, וכהיום אחרי ראו והכיר ברור לי שנקל לו יותר לעמוד בקירוב אל האמת.

. . ובזה הנני לכתוב לו אשר יזדרז בדבר נסיעתו וימהר בזה בכל האפשרי, ולא יחכה על ריבוי בקשות והפצרות וכן הנני כותב היום להרש"ז שי' האוולין בזה, ואכפיל דברי אשר לא יביט על שום דבר וישתדל להשיג רשיון הכניסה ולא יהי' אצלו מניעה בדרישת ההוצאה, וכן הנני כותב [..] עוד הפעם למאנשעסטער בזה. הגיעני מכתבים מתלמידינו הנעלה והכי נכבד הר' זעליג שי' סלאנים, אבל כנראה הוא אשר זה עוד קודם שהגיע מכתבי אליהם אודותו, ואשיב לו היום אי"ה ואזרזו בזה.

כל המכתבים שהנני כותב להתמימים שי' בדבורים כאלו שמדברים איש לרעהו בכוונה אשר יהיו הדברים אמורים אליהם כאשר ידבר איש עם רעהו ואחיו, אין בהם שום תוארים בדוים כלל כי אם תואר שראוי להיות עצמי כאמור בזה.

באותו יום כתב הרבי הרי"צ מכתב גם אל הרב יצחק דובוב, כי יש צורך שדווקא הרב גוטניק יסע ללונדון ולא הוא, וזאת היא לטובתו ולטובת העניין "גם אם בלתי מבינים לשעה" את החלטה, וביקשו לפעול "בקבלת-עול הראוייה" למען נסיעת הרב גוטניק²⁸. גם להרע"ז

לאחר מאמצים רבים הצליח הרע"ז לפעול על גבאי בית-הכנסת שיקבלו רב חסידי. אלא שבכך טרם נגמרה הפרשה: גם מסביב לבחירת מועמד מתאים התנהלו דיונים נרחבים בקהילה. היו כאלה שהציעו רבנים אחרים, שנמנו על נכבדי החסידים, מה גם שעל הרב גוטניק, אם כי שמו הטוב הלך לפניו, היו גם שריננו אחריו עוד בהיותו ברוסיה שיש לו נטייה אל הציונות הדתית.

על יחסו לציונות

במכתב נדיר אליו, שהופנה "אל התמים התלמיד הרב רמ"ז שי' הכהן" ונכתב ביום כ"ז באדר-ראשון תרפ"ז בסגנון "כאשר ידבר איש עם רעהו ואחיו", התייחס אדמו"ר מוהרי"צ הן לעצם ההצעה ("השי"ת יסכים עמי") והן לרינונים אחריו "שיש לו נטייה אל הציונות"²⁷:

בטח כבר קיבל מכתבי על אודות הרבנות דלונדון יע"א, וכן כתבתי לידידנו התלמיד החשוב והנעלה ר' אברהם סענדר שי' נעמצאו שו"ב. ואחרי שהתבוננתי במצב הענינים מצאתי לנכון, מטעם עבודה בפועל לטובת רוח התמימים שי' אשתדל לכתוב ליהודים חסידים בעיר-תהילה לונדון יע"א יעמיסו עליו. והגם כי תלמידינו היקר באנשים ומצויין בכמה מעלות טובות פנימיים הרב ר' יצחק שי' דובאו (הגר כעת בריגא) היה ראוי לאותו איצטלא בהנוגע להשפעת דא"ח ולימוד ברבים ולקרוב לבות אנ"ש שי' ולעוררן בעזרתו ית' בהתעוררות הראוי'. אבל לאחר כל-זה מטעמים שונים מצאתי כי עתה נחוץ שרבנות זו יעמיסו עליו, בתקווה טובה אשר ימלא תפקידו בעז"ה כראוי, וסוף הכבוד לבא בהרחבת אהלי תורה ברבים בין אנ"ש שי', וכתבתי בארוכה לידידנו רא"ס שי' הנ"ל, כן שלחתי אגרות אליו אל הרה"ג רמא"ח שליט"א, ובאשר מסבה נאבד האדרעס של הרא"ס שי' הנ"ל שלחתי המכ' הנ"ל ע"י הרב ר"י שי' מריגא. כי ידעתי את לב ונפש התמימים שי' המסורים אלי בכל מאדם, וידעתי ברור כי הכל הוא לטובת האמת הבהיר והמוחלט אשר נטע בנו הוד כ"ק אבותנו רבותנו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

במכתבו האחרון ראיתי כי הנקודה האמיתית, לעבדה ולשמרה, אשר היא נקודת החיים ומטרתה בכל איש ואיש, התעוררה בו. והגיש לי ג' הצעות ואחת היותר רצינית לו היתה לעבוד שכם אחד, אשר גם אני הייתי חפץ בזה, ובעזרתו ית' ה' מביא תועלת רב, ואשר כן הציעו לו טרם נסיעתו, אך מסבות שונות וביותר באשר כבר הוחלט נסיעתו צלחה ע"כ לא בא דבר זה מהכח אל

על כס הרבנות בלונדון

מפליא לראות את גודל השתדלותו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בחודשים הקרובים, כדי שהרה"ג רבי מרדכי זאב הכהן גוטניק אכן יקבל את משרת הרבנות בלונדון.

בלונדון פעלו מספר בתי-כנסת שהוקמו על-ידי עדת החסידים במשך השנים, ביניהם: בית-הכנסת "אגודת אחים וג"ח נוסח האר"י" (שנודע בשם "אלד קאסעל סטריט שוהל") ובית-הכנסת "מניין חייקין נוסח האר"י". עם זאת, נושא הרבנות גרר אחריו התנגדות מטעם מנהיגי הקהילה שהיו מעוניינים לשנות את אופי בתי-הכנסת, בהתאם לאווירה הדתית המתחדשת באותם הימים.

המשימה שעמדה על הפרק הייתה אפוא כפולה: לפעול על גבאי בתי-הכנסת שיקבלו רב חסידי, ולהשתדל שהמועמד הנבחר יהיה הגרמ"ז גוטניק. עד כמה היה העניין מורכב ניתן ללמוד מהערתו הנדירה של הרבי הריי"צ עצמו בהתחלה: "איך להביא דבר זה מהכח אל הפועל – לא אדע".

הרבי הריי"צ פנה תיכף לשם כך לרבנים ריבקיין, ריין ונמצוב ז"ל ממנצ'סטר, שינצלו את השפעתם למטרה זו. כן כתב לגבאי בית-הכנסת חב"ד בנידון. גם את השד"ר החסיד רבי עזריאל-זעליג סלונים ז"ל, ששהה באותה תקופה באנגליה, עורר מאוד על כך. בעצם, זו הייתה אחת המטרות המוגדרות של כללות שליחותו לאנגליה.²⁶

תפקיד זה מילא במשך שנתיים לערך, "אולם משרה זו לא נתנה סיפוק לנפשו הגדולה" – כעדות מכריו²³ – והרב גוטניק החליט לצאת שוב לחו"ל למקום בו יוכל לפעול כאוות נפשו.

אדמו"ר מוהריי"צ שמח עתה מאוד לקבל ידיעה זו. "מכתבו היום הרגיע רוחי", כתב אליו בכ"ב בשבט תרפ"ז, "בהביטי כי, תודה לה', לבבו נאמן וחפץ ומשתוקק לעמוד במקומו הראוי לו בעזרתו יתברך". והוסיף: "החלטתו הגמורה טובה ונכונה במאד מאד".

בהמשך מכתבו, בדברים כדרבנות, אף התייחס ביטירות לתועלת שהביאו לו "נסיעותיו וטלטוליו" המיותרים, שכן, הם "הביאו אותו לידי הכרה בחיים חיי עבודה, אשר טובה פעולה אחת בקיומו של עולם באור התורה מעשרת אלפים מחשבות בציורים של שאיפות שלא יבואו לפועל" – גם אם מדובר בשאיפות ורעיונות נשגבים.

שתי הצעות היו לפניו באותה תקופה: ניו-יורק שבארה"ב ולונדון שבאנגליה.

בארה"ב נוסדה בשנת תרפ"ו "אגודת התמימים", וכבר אז הורה אדמו"ר מוהריי"צ לראשי האגודה כי לטובת העניין נחוצים שם שני חסידים נוספים: "הרב ר' שמואל הלוי שי' לעויטין אשר בנעויל, והרב ר' מרדכי זאב שי' הכהן גוטניק אשר בתל-אביב"²⁴. הנימוק לבחירה זו הייתה, כי²⁵ "יש לקוות כי הן המה יהיו מסורים ונתונים אל אשר יאמרו להם לעשות ולפעול". עם זאת, משום-מה, חלפה שנה ועד כה הדבר לא יצא אל הפועל.

באותו זמן נתפנה גם משרת רבנות בקהילת חב"ד בלונדון. הרב משה-אביגדור חייקין עלה לארץ, והקהילה חיפשה ממלא מקום. בנו הרב שניאור-חיים שליט"א: "בארץ היו אז כמה מזקני גרוזיה, שהכירו את אבי עוד מתקופת היותו שם בשליחות אדמו"ר מוהריי"צ. הם הציעו את המשרה לאבא, ואדמו"ר מוהריי"צ ביקש שישתדלו שהוא אכן יתקבל לרב החב"ד בלונדון".

את שתי ההצעות העלה הרב גוטניק במכתבו אל אדמו"ר מוהריי"צ, בתחילת חודש שבט תרפ"ז. כעבור מספר שבועות נתקבל מכתב התשובה:

דעתי נוטה אל ההצעה של לונדון מכמה טעמים. . . אמנם אם . . . יתאחר מלבוא אל הפועל או שהנסיעה לנויארק . . . קרובה יותר . . . הנני מסכים גם על נסיעתו לאמערקא, אף כי הנני חושב אשר בלונדון נחוץ יותר, אמנם הזמן והפועל יקר מכל.

להעלות אותה על הכתב במכתבים לחו"ל: רעייתו הרבנית (שזכתה לאריכות ימים ונפטרה אשתקד) סיפרה, כי מפי מכר יהודי, שהיה סוכן הנ.ק.וו.ד., נודע לו כי השלטונות רואים אותו ואת מעשיו בחומרה רבה ומתכוונים לאסרו – מאסר אשר יושביה לא יקומון – על "עוון" היותו 'מלמד' של תינוקות ועל כך שתיקן מקוה שלא ברשות... פעם אפילו נאסר כבר, ורק הודות לרעייתו הרבנית שבכתה בדמעות-שליש בעודה תופסת ומחזיקה בו בכל כוחה – עזבוהו לנפשו בפעם ההיא²².

אולם, לא בכל יום מתרחשים נסים: חששות כבדים החלו לפעם בלבו על עתיד גורלו וגורל בני משפחתו בארץ הולדתו שתחת שלטון הרשע. לבסוף גמלה בו ההחלטה הנחושה: לעזוב את רוסיה ולעלות לארץ-ישראל.

מאמצים לעלייה ארצה

בצר לו פנה הגרמ"ז ז"ל אל רבה של ירושלים, הגאון רבי יוסף-חיים זוננפלד ז"ל, וביקש את עזרתו בהשגת הוויזה הנדרשת. "הנני מקבל עלי כל מיני עבודה לטובת החזקת הדת בכל מקום שהוא", הבהיר, "ובלבד שאוכל לגדל את בני ביתי בדרך התורה".

בתחילה נענה כי אי אפשר לעזור לו, והדבר שבר את רוחו ונפשו לרסיסים. "מכתביו של כבוד-תורתו אלי כמובן פעלו עלי רושם מר ומעציב", כתב אליו שוב, "וממש נקרע סגור לבבי בקראי אותם, בהוכיחי לדעת כי אין שום תקווה להיחלץ מן המצר".

אולם בסופו-של-דבר, בהשתדלותו של הגר"ח זוננפלד, השיג רבי מרדכי-זאב את המסמכים הדרושים, ובעקבות זאת עלה עם בני-ביתו לארץ-הקודש, ומשפחת גוטניק התיישבה בחברון עיר-האבות.

למותר לציין כי אדמו"ר מוהרי"צ, שעמד בראש המערכה למען שמירת הדת ברוסיה, לא שש לקראת נסיעתו. אם כי הרב גוטניק מצדו לא ראה זאת כנטישת המערכה, אלא שאף בוודאי לנצל עוד יותר את כשרונותיו להפצת היהדות בארץ – עם זאת אדמו"ר מוהרי"צ הצטער מאיבוד חייל מצוין בשטח. כעבור מספר שנים אף גילה לו על צער זה, בכותבו במפורש: "חסרונו כאן הוא ניכר באופן ידוע".

"לבנו נאמן"

בהגיעו ארצה נתקבל לעוזר במשרד הרבנות בתל-אביב, בבית-דינו של הרב שמחה הכהן אהרונסון ז"ל.

תועה, ואין שום וודאות בעתידך ואין בסיס מוצק תחת הרגל, וקשה ממש לתפוש עט ביד.

הימים הללו ימי חושך ואפלה מנודחת, ימים שאין חפץ ואין חיי רוח. חושך מלפך את האדם, מעכר נשמתו וממית רגש עצמו. . האידיאלים הרמים שלנו נרמסים ברגל גאוה. והאומה הישראלית אוי לי אם אומר, סחופה ודוויה היא, בועטים בעבר, והשקיעו את העתיד בצול נשייה. פג הריח העדין וקהה החוש העברי המיוחד, ואין אופקים רחבים ואין קרקע בטוח. וכשאנו נכנסים לסביבה יהודית כעת, הרגש הראשון אשר יתקפנו הוא רגש הבדידות/ בודדים אנו, תלושים, אין העבר מפרנסינו, ואין העתיד מושך את לבנו. רגש הבדידות תקיף הוא וחזק למדי, והוא הוא המלווה אותנו על דרכנו בחיים – אם אפשר לקרוא את הזחילה והרחישה של עכשיו בשם חיים.

מה אעשה עם הצאן!?

לא פחות הדאיג אותנו חינוכם של ילדיו הקטנים. בנו הבכור שליט"א נזכר על מבע פניו הדואגות של אביו המנוח, כשיום אחד, בהיותו ילד קטן, הגיע הביתה ובפיו כרוז רוסי פופולרי מאוד: "דאלאי ראבינו!" – הקץ לרבנים!... כיצד יכול הוא להעניק לילדים חינוך הולם על טהרת-הקודש, התייסר בנפשו, כאשר הרחוב שטוף ארס וכפירה!?

נימה של ייאוש מופגן מילאה את לשונו בהתייחסו לבעייה כאובה זו במכתבו:

מה אעשה עם אלה הצאן – ילדיי הקטנים, אשר לחנכם על מי מבויעי הדת אין פה אפשרות בשום אופן, ובידיים הננו מוכרחים למסרם לשמד רחמנא-לצלן, ואשר על-כן מצב נפשי פה מדכא מאוד.

לדאבון ליבו לא ראה תקווה למאמינים בה' ובתורתו ברוסיה:

אני רואה ספינת ישראל מטורפת בים, גלים מרדפים אחריה, ואין קברניט ואין חוף/ ואם יש תקווה למתבוללים – לחטיבה מיוחדת למאמינים בה' ובתורתו אין כל פערעספעקטיווא [פרספקטיבה] משמחת לב. ואני מקנא בבלן בית המרחץ בארץ כזו ששמירת התורה והדת מותרת, ואוי לו לרב שמעשי ידיו נחבלים ועיניו רואות וכלות ואין לאל ידו להושיע ברב או במעט.

מתברר, כי הייתה סיבה נוספת לרצונו לעזוב את רוסיה מהר ככל האפשר – אם כי מסיבות מובנות לא יכל

ב"ה ר"ח כסלו פ"ד

כבוד ידידי הרב הנכבד ומרומם וו"ח וי"א מוה"ר מרדכי זאב ש"ל הכהן

מכתבו הגיעני ומה מאד טובה ההשתדלות, אבל גם בעצמו הי' באותו מעמד אשר הוחלט כי לכל היותר אפשר בהוצאה לא יותר מן עשרה צערוואנצעס לחדש, ומה אוכל לעשות בזה, ואי"ה בשבוע הבע"ל אשתדל לשלם את אשר הוציא. עבודת הכהן צריכה להיות בדוגמת עבודת הלויים בשיר לארמא קלא בדיבור ובכתב בדברי התעוררות ובמיעוט הוצאה עד היותר אפשרי.

חכיתי ימים פן ואולי אקבל איזה ידיעה מטיפליס כי מכירים בשם אין לי, רק בקשתי את ידידנו הרב ר' שמואל ש"ל לויטין הרב הכולל דגרוזיא, אשר בנסעו מפה יתעב במסעו בטיפליס ויודיעני, ותמול קבלתי ממנו מכתב וכותב כי מטיפליס לא יכול ליתן עדיין ידיעה ברורה, ואני חפצי הי' כי יקבל את הרבנות בשם, ואפשר הי' נוסע בעצמו לשם, ובדבר הוצאות הנסיעה הייתי עוזר בזה כפי האפשרי לפי כחי בעזה"י

הדו"ש ומברכו

יוסף יצחק ש"ס

ה"ה ר"ח כסלו פ"ד
כבוד ידידי הרב הנכבד ומרומם וו"ח וי"א מוה"ר מרדכי זאב ש"ל הכהן
מכתבו הגיעני ומה מאד טובה ההשתדלות, אבל גם בעצמו הי' באותו מעמד אשר הוחלט כי לכל היותר אפשר בהוצאה לא יותר מן עשרה צערוואנצעס לחדש, ומה אוכל לעשות בזה, ואי"ה בשבוע הבע"ל אשתדל לשלם את אשר הוציא. עבודת הכהן צריכה להיות בדוגמת עבודת הלויים בשיר לארמא קלא בדיבור ובכתב בדברי התעוררות ובמיעוט הוצאה עד היותר אפשרי.
חכיתי ימים פן ואולי אקבל איזה ידיעה מטיפליס כי מכירים בשם אין לי, רק בקשתי את ידידנו הרב ר' שמואל ש"ל לויטין הרב הכולל דגרוזיא, אשר בנסעו מפה יתעב במסעו בטיפליס ויודיעני, ותמול קבלתי ממנו מכתב וכותב כי מטיפליס לא יכול ליתן עדיין ידיעה ברורה, ואני חפצי הי' כי יקבל את הרבנות בשם, ואפשר הי' נוסע בעצמו לשם, ובדבר הוצאות הנסיעה הייתי עוזר בזה כפי האפשרי לפי כחי בעזה"י
הדו"ש ומברכו
יוסף יצחק ש"ס

מעמדם ומתדרדר לתהום. בכמה מכתביו באותה תקופה, שילהי תרפ"ד, העלה בעט סופר (תרתי משמע) שלו את הרהוריו מסמרות-השער²¹:

גדול מאוד החורבן והריקבון בחיינו הפנימיים. רבו שונאינו מנדינו מאחינו, אשר גזרו כליה על התורה ולומדיה. ואם אבוא לתאר לפניו מעט מהרהורי לבי ומצערי נשמתי, ירא אנוכי פן ירבה השחור על הלבן, פן תזדעזע ויתפלץ הלב למראה הכתמים השחורים הקודרים והעטויים ערפל – המכסים ובולעים את נשמת-כל-חי מרגיש וכואב על שבר עמו ותורתו.

ואם ירצה אומר לו – ובלחישה אגלה לו סוד זה, כי השם רב מעיק כעת ומכביד על הנפש. כי רב למי אני? ומה אני בשביל מי שהוא? כל העולם שקוע עד צוואר בדאגת פרנסה/ ולא במובנה הרחב של תמיד אלא במובן של כזית מצומצם במשקל ובמשורה. . . כבה הלהב ונדעך החום. והאדם עומד בלב מלא שאיפות אבל במבט עין

קינה על החורבן הרוחני

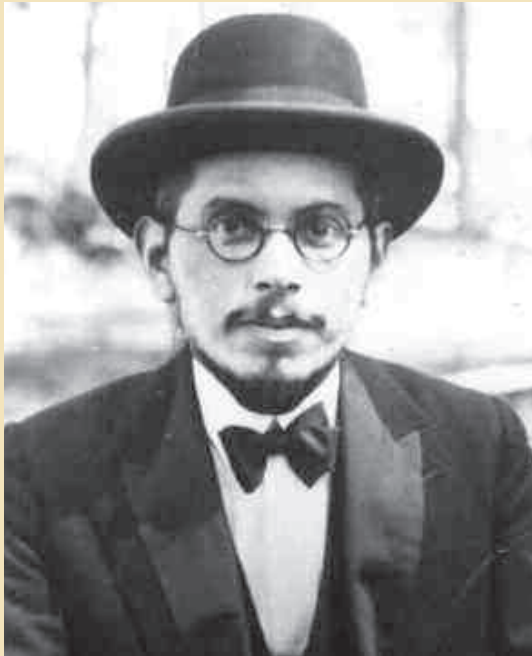
מצב עניני הדת ברוסיה, דיכאו את רוחו מאוד. כמי שהיה מעורב ופעיל בחיי הקהילות, קונן את החורבן הנורא. ביטוי לכך נתן עוד בשנת תרפ"ג בדו"ח לאדמו"ר מוהריי"צ, עליו העיר בתשובתו (ח' בניסן)²⁰: "במענה על מכתבו הארוך הערוך בנהי וקינה, הדברים אמיתיים. עלינו לקונן בכלל על המצב הנורא, ובפרט עדת החסידים, אשר יזכרו ימים ראשונים מחזות הקודש בהיכלי ה' ובתי התפלה והדומה".

"אבל", הוסיף אדמו"ר מוהריי"צ תיכף, "לא באלה נוכל להושיע. עלינו להתחזק בכל מיני חיזוק להתדבר איש עם רעהו. . . לעודדם ולעוררם על התורה והעבודה. . . אשר באלה נושע לראות בטוב ישראל בגשמיות ורוחניות".

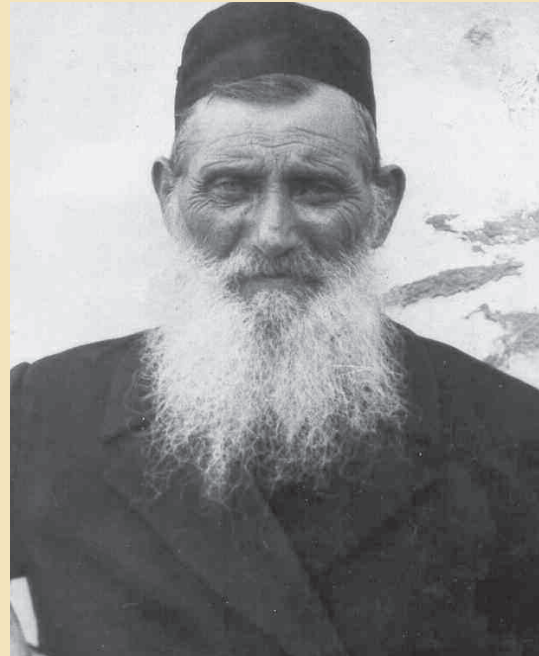
לאור זאת המשיך הרב גוטניק בעבודתו, וכעבור שנה, כאמור, אף נתקבל לרבה של טיפליס – אלא שהמצב המחמיר לא נתן לו מנוח. בחוסר-אונים עקב אחר הרבנים ומנהיגי הדת ברוסיה, כיצד מיום ליום הולך

הרב מרדכי-זאב הכהן גוטניק

הרב אברהם בראורמן

לביקורי גם את האוניברסיטת [האוניברסיטה] לתורת המשפטים – נעשיתי לפופולרי ביותר". והוסיף: "רבות יגעתי לחיזוק הדת בערי המרכז, עם כ"ק אדמו"ר הליובאוויצ' שליט"א".

על כס הרבנות בטיפליס

בחורף תרפ"ד כאשר התפנתה משרת הרבנות בעיר טיפליס, שהייתה "אחת העיירות הכי גדולות במדינותנו"¹⁵, הביע אדמו"ר מוהרי"צ את רצונו שהוא יקבל את המשרה המכובדת. בעצם הייתה זו משרת רב הראשי – "הרב הכולל על כל רבני גרוזיא"¹⁶. ואני חפצי היה כי יקבל את הרבנות בשם, כתב לו כבר בראש-חודש כסלו אותה שנה (ראה מסגרת). אלא שתחילה ביקש לקבל ידיעות ברורות על מצב הקהילה שם, ולשם כך שלח לשם את החסיד רבי שמואל לוויטין ז"ל¹⁷.

קהילת טיפליס אכן בחרה ברבי מרדכי-זאב וביקשו ממנו לשבת על כס הרבנות, ולאחר מחשבה בנידון¹⁸ החליט להיענות לבקשתם. עם זאת המשיך עדיין לגור עם בני משפחתו במקומם¹⁹. ממכתביו מתברר, כי לא רצה להיטלטל ממקום למקום לשווא, שכן באותה תקופה התבשל כבר בדעתו הרעיון הנועז – לנסוע-לברוח אל מחוץ לגבולות ברית-המועצות.

לשלוח אליהם מגיד מישרים אשר יבוא לעורר את אנשי העיר בדברי מוסר בהנוגע לטהרה וכו'.

ולזאת הנני שואלו, הקרובה עיר שפאלע אליו. ואז הייתו מבקשו ליחד נסיעה לשם, ולאיזה עיירות הסמוכות אליו להגיד מעל הבימה, ולעורר את לב ישראל, על-דבר הטהרה, ועל-דבר השבת, וקביעות לימודים ברבים, והתייסדות חברה תהלים השכם בוקר. . וימהר להודיעני במכתב מהיר האם יוכל לנסוע ולאיזה מקומן.

מעט מאוד הגיע לידינו על פעולותיו באותן שנים, שכן מטבע הדברים השתיקה הייתה יפה להן. אך מה לנו יותר מעדותו של אדמו"ר מוהרי"צ שכתב לימים לרבה הראשי של בריטניה, הרב ד"ר הרץ, כי את "כל פרטי הדברים" של עבודתו המסועפת יכול הוא לשמוע מ"ידידי הרה"ג המפורסם מוהר"ר מרדכי שי' גוטניק", שכן "הוא בעצמו היה שם, ולקח חלק בהעבודה"²². ויתירה מזו, במכתב לו אישית²³: "מי כמוהו יודע מהעבודה הגדולה, אשר עבדנו בחסדי השי"ת, כמעט מיום הראשון לבואו לרוסטוב בשנת תרפ"ב (ואפשר תרפ"א)!"

למרות גילו הצעיר, בשנות העשרים שלו, הלך שמו הטוב לפניו. "כותב הטורים הללו הוא אחד הרבנים המפורסמים במדינותנו", הציג את עצמו פעם במכתב להגרי"ח זוננפלד²⁴. "הודות לכח הטפתי הנעלה, והודות

נודע לכ"ק האדמו"ר ר' שלום-דובער שליהודי ההרים, הנקראים אצלנו "בערג אידן", השוכנים סביב להרי קאווקאז, ובהערים שבכל החבל הזה, הנקרא כעת גרוזיא, אוזבעקיסטאן וכו' - אין ליהודים כל מורים ומדריכים, והצעירים גדלים בלי תורה, וזרים הם כבר, רחמנא-לצלן, לאמונת ישראל, ועוברים על המצוות משום חסרון ידיעה...

ויחליט . . כי עת היא לעשות להוי' להחזיר את היהודים הנדחים האלה למקורם ושרשם הנצחי . . ובעזרת השם, ובכח ברכתו הק'. . הצליח[ו] ויסד[ו] שם הרבה בתי תלמוד-תורה וישיבות עם תלמידים רבים . . לדוגמא . . בעיר טיפליס - תלמוד-תורה. הר"מ - הרב ר"מ גוטניק.

העיר טיפליס הייתה בירת קאווקאז, וכמו בכל הערים באזור היה בה יישוב גדול של יהודים ספרדיים. מעניין לציין, כי "מתחילה קשה היה להם להספרדים לקחת תורה מפי האשכנזים", אבל לאחר שנוכחו לראות כי לא באו אליהם אלא כדי "להרביץ תורה ברבים, ולהציל את ילדיהם ולקרבתם לתורה ויראת-שמיים - נמשכו אחריהם". רבי מרדכי-זאב זכה לאהדה בקרב אנשי העיר, וכעבור כמה שנים, לאחר נישואיו, אף שלחו לו "כתב רבנות" מטעם הקהילה.

במערכה למען חיזוק הדת

בשנת תר"פ-א הקים בית בישראל עם הרבנית חיה בתיה ע"ה בתו של רבי אברהם בראוורמן, גביר גדול ובעל משפחה בת 17 ילדים. את מושבם קבעו בעיר טארשצה.

הימים היו ימי התהפוכות ברוסיה הסובייטית, כאשר השלטונות, כידוע, החלו את מלחמתם הגדולה נגד כל שריח של דת נודף הימנו. מעתה, פעילות בשדה החינוך והיהדות דרשה לא רק מסירות הרצון אלא גם מסירות נפש פשוטה כמשמעה. עם זאת, רבי מרדכי-זאב לא הרפה מעבודתו המסורה לטובת הכלל, ובכשרונותיו המיוחדים ובייחוד כושר הנאום המופלא שלו, המשיך לפעול למען שמירת וחיזוק הדת ברחבי המדינה.

הוא נבחר על-ידי אדמו"ר מוהרי"צ ל"מגיד מישירים", לנסוע בשליחותו לעורר ולעודד את קהילות ישראל להתחזק בתורה ובעבודת השם. על אחת משליחותיו אלו, מסופר באיגרת-קודש אליו מיום ח' בניסן תרפ"ג:

כהיום קיבלתי מכתב . . מעיר שפאלע, המתאונן על מצב עירו בכלל, והמקוה בפרט, וכותב שההתעוררות שהגיע אליהם, עשה ת"ל רושם טוב. ומבקש פן ואולי אפשר

תעודת סמיכה לרבנות שקיבל מהגרח"ע גרוזדנסקי

את העלם הזה ידעתיו זה מכבר, שוקד על דלתי התורה בהתמדה גדולה, ולפי מועט שניו הרבה [..] והוא בקי בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים - אחד מהם לא נעדר. וכמה פעמים בא אלי להשתעשע בדברי-תורה והתענגתי לראות צעיר לימים, זהו אשר גם מחכמות אשר בחוץ תרונה לא הניח ידיו, ובכל זאת הנהו מצויין ומאוד נעלה בידיעת ההלכה והמדע הדתית . . בו יתהללו ויתפארו כעם אחד מאנשי השם.

בשליחות להרי קאווקאז

עוד בשנת תרע"ד עמד אדמו"ר מוהרש"ב על הצורך הגדול לשלוח "שלוחים" לאזור הרי קאווקאז. "מי ייתן והיה כוחנו לייסד תלמודי-תורה וישיבות בהאיים הרחוקים בארץ רוסיה . . הריקנים לגמרי [מתורה] רחמנא-לצלן . . ותמיד אני דואג על העדר היכולת הזה" - כתב לבנו. אולם כעבור שנתיים הצליח לממש את משאלת-ליבו, ובשנים הקרובות שלח לשם כמה ממובחרי תלמידי ה'תמימים'. אחד מהם היה - רבי מרדכי-זאב ז"ל.

הדברים מתועדים בחוברת 'חב"ד - ליובאוויטש (עסקנות ציבורית)' שהופיעה בשנת תשי"א "על-ידי אחד ממעריצי חב"ד" (חלקה (לפחות) בהגהת הרבי):¹⁰

תמונה משפחתית של מרת חיה בתיה ברורמן גוטניק (אשתו של ר' מרדכי זאב)

מימין לשמאל: אברהם ברורמן (אבא), מירל ברורמן (אחות), שלום ברורמן (אח), חיה בתיה ברורמן-גוטניק, לא ידוע, רחל ברורמן גרוסמן (אחות), פייגה ברורמן (אמא), אסתר גולדה ברורמן-גרסון (אחות), חיה שרה גרשון טלשבסקי (אחינית). התמונה צולמה באוקראינה, במקום בו נולדו שניאור חיים ע"ה ושלוש דובער גוטניק שיח'.

המשפטים עשה עלי רושם מרנין למדי, כי בהיותו עוסק ביפיפותו של יפת, הוא גדול באוהלי שם כאחד הגדולים שבזמננו. וכאשר היה במחיצתי בערך ב' שבועות, מצאתי שתלמודו בידו ומשנתו סדורה לו להכריע פסק הלכה מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים אליבא דהלכתא.

גם הגר"א רבינוביץ ז"ל ממנסק סיפר בהתפעלות על האברך שהגיע אליו "מישיבת ליובאביץ" וביקש ממנו לתהות על קנקנו⁸:

מדי דברי אתנו הן כל יקר ראתה עיני כי הוא בקי בש"ס ופוסקים, וידיו רב לו לישא וליתן בסוגיות הש"ס ובכללי הפוסקים כאחד הגדולים.

ואילו הגרמ"מ חן הי"ד, שהיה ידוע כגאון עולם והכיר אותו כנראה מליובאוויטש, פתח את דבריו המופלאים עליו בכתבו: "ראיתי בני-עלייה והם מועטין, ומהם – העלם המצויין, גאון, חכם וסופר...", והוסיף⁹:

נפעמים מול האברך הצעיר הזה המלא וגדוש גם בתורה וגם בחכמה, ועם זאת יראתו קודמת לחכמתו.

"כאחד הגדולים שבזמננו"

התרשמות זו מצאה את ביטוייה גם בכמה ממכתבי ההסמכה המופלאים שהעניקו לו גדולי הרבנים, בהיותו עוד צעיר כבן 20. על המסמיכים אותו נמנו גם הרבנים הגאונים: רבי חיים-עוזר גרודזנסקי מווילנה, רבי אברהם-אהרון הכהן בורשטיין מטווריג, רבי מנחם-מענדל חן מניעז, רבי אליעזר רבינוביץ ממנסק ורבי יוסף הלוי קוטקובסקי מפריאסלאב – זכר כולם לברכה. הגאון הצעיר עוטר בשבחים נדירים. "הוא גדול כאחד הגדולים שבזמננו", העיד עליו הגר"ע גרודזנסקי ז"ל, כפי שהוא עצמו מספר במכתבו (מיום ב' בתמוז תרע"ח) על פגישתם בקיוב⁷:

העלם הזה בהיותו גם תלמיד בית-הספר הגבוה לתורת

דברי ימי הגאון החסיד התמים רבי מרדכי-זאב הכהן גוטניק ז"ל

מאת צבי ליבר

היה "הוטניק", בה"א, אלא שכרגיל בהרבה מלים דומות ברוסית – הוחלפו האותיות הללו].

את ימי חורפו עשה בין כותלי ישיבת 'תומכי-תמימים' המפורסמת בליובאוויטש¹, וזכה לקירוב מיוחד מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. בישיבה זו קיבל, כעדות מנהלה, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, "חינוך טוב" לתורה ולעבודה שבלב⁴. הוא שקד על התורה ועל העבודה, יחד עם חברו ללימודים – מי שלימים היה רבה של קהילת קראון-הייטס – הגה"ח רבי זלמן-שמעון דבורקין ז"ל².

עד מהרה התגלה רבי מרדכי-זאב כעילוי ובעל כשרון נפלא. אדמו"ר מוהריי"צ, בהתייחסו לימים לכשרונותיו הנשגבים של בנו הרב שניאור-חיים הכהן שליט"א, כתב עליו במכתב⁵: "ולא אפונה אשר מתנוססים בו כשרונות נשגבים, מכשרוני יידי אביו הרב נשמתו-עדן". ובשנת תרצ"ט, כאשר בנו שליט"א ביקר באוטבוצק, אמר לו הרבי נ"ע:

"דו וויסט, דיין טאטע צו אכצען יאר, איז געווען קלאר אין ש"ס און פוסקים" (הנך יודע, אביך בהיותו בן 18, היה בקי כבר בש"ס ובפוסקים)².

אף מחוץ לכותלי ישיבת ליובאוויטש הייתה גאונותו לשם-דבר. "מימי עלומיו היה כבר גדול בתורה ובחכמה", כתב עליו לאחר פטירתו מנהיג אגודת-ישראל, הרב משה בלוי ז"ל⁶.

לאחר שמילא כרסו ש"ס ופוסקים, בחר העילוי הצעיר להרחיב את ידיעותיו גם בתחומים אחרים, והשתלם בתורת המשפטים. צעד מסוג זה באותם ימים היה מסוכן למדי ולא רבים היו אלה שהציצו ולא נפגעו. רבי מרדכי-זאב, לעומת זאת, רוח אחרת הייתה לו, יחיד ומיוחד היה, ולכן כל גדולי ישראל עמם נפגש באותה תקופה עמדו

בן 35 בלבד היה כאשר לדאבון-הלב חלה ונתבקש לישיבה-של-מעלה, בי"ט כסלו תרצ"ב, אבל גילו הרך כל-כך לא מנע ממנו כלל להיחשב כ"אחד מחשובי הרבנים של היהדות החרדית בלונדון"¹. יחיד ומיוחד היה בתורה, בחכמה ובמעש, ולא לחינם בכו קברניטי הקהילה על ש"לא זכתה היהדות שפרח נחמד כזה יהיה לאילנא ברבא"¹.

בפטירתו בלונדון הותיר אחריו שני יתומים פעוטים, לפני גיל מצוות, אשר כמעט ולא זכו להכיר את אביהם המנוח, אבל ברא כרעא דאבוה – כשרונותיו הנשגבים ניכרים אף בהם: הרבנים שניאור-חיים הכהן ושלוש-דובער הכהן גוטניק שליט"א, העומדים ביובל האחרון בראש מערכת הרבנות באוסטרליה.

מי היה אבי משפחת הרבנים גוטניק המפורסמת, 'תמים' אשר גאוני הדור כתבו עליו ש"הוא

גדול כאחד הגדולים בזמננו", חסיד שפעל במסירות-נפש שכם אחד עם רבותינו להחזקת הדת ברוסיה הקומוניסטית, ורב חב"די בלונדון שהרבי מלך המשיח שמע עליו בוועידת אגודת-ישראל בברלין שבחים "בכל תוקף ועוז"?

"כשרונות נשגבים"

הגאון החסיד רבי מרדכי-זאב הכהן גוטניק ז"ל נולד בשנת תרנ"ז, בפריאסלאב, בן למשפחת חסידים וותיקה. אביו הרב שניאור-חיים הכהן, שכונה בין מכריו בשם "ר' חיים הקטן", שימש כרב באחת העיירות ברוסיה, ובמסורת המשפחה מקובל שסבו, הרב אברהם הכהן, עוד היה בין החסידים שנסעו אל אדמו"ר הצמח-צדק בליובאוויטש². [אגב: שם המשפחה "גוטניק" במקורו

הגרמ"ז גוטניק

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו למזל טוב ביום ראשון כ"ג מרחשון ה'תשע"ח.

התודה והברכה נתונה בזאת לידידינו ומכירינו אשר הואילו לשמוח איתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו ולברך את הזוג בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות ורוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו מקרוב ומרחוק בתשורה המצורפת בזה. תשורה מיוחדת זו כוללת:

• **שער מכתבי קודש** - מכתבי הרבי למשפחת הכלה (בצד האנגלית).

• **שער חבלי עבותות אהבה** - דברי ימי הגאון החסיד התמים רבי מרדכי-זאב הכהן גוטניק ז"ל, והתקשרותו לרבותינו נשיאינו (בלשון הקודש ובאנגלית).

•

הא-ל הטוב הוא ית' יברך את כבו' ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחב"י בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, במיוחד בברכה שנזכה ללכת משמחה זו לשמחה העיקרית "שמחת עולם על ראשם" בגאולה האמיתית והשלימה.

בברכת מזל טוב!

הורי הכלה

הרב יעקב ואביבה זלאטא סאקס

הורי החתן

הרב מאיר הכהן ושינדל טעמא גוטניק

Mementa

*from the wedding of
Yossi and Shayna שיחיו Gutnick
23rd day of Cheshvan 5778
(November 12, 2017)*